

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Neformální vzdělávání v EU – Program Mládež v akci
Non-formal Education in the EU – Programme Youth in Action

Student:	Lucie Dostálová
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Jana Drastíková, Ph.D.

OSTRAVA 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Lucie Dostálová**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6210R004 Eurospráva**
Specializace: **00 Eurospráva**
Téma: **Neformální vzdělávání v EU – Program Mládež v akci**
Non-formal Education in the EU – Programme Youth in Action

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vzdělávání v Evropské unii
3. Program Mládež v akci 2007 - 2013
4. Realizace projektu v rámci programu Mládež v akci
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BRDEK, M.; VYCHOVÁ, H. *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.
COUNCIL OF EUROPE – DIRECTORATE OF YOUTH AND SPORT. *Study on the links between formal and non-formal education* [online]. 2003. Dostupný z WWW: <http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Nonformal/Study_on_the_links_betwee.pdf>.
EUROPEAN COMMISSION – DG FOR EDUCATION AND CULTURE. *Průvodce programem Mládež v akci* [online]. 2009. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc443_en.htm>.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Drastíková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne:

podpis

Obsah

Obsah	1
1. Úvod	2
2. Vzdělávání v Evropské unii	4
2.1 Vzdělávací politika v právu Evropské unie	6
2.2 Složky vzdělávacího systému	11
2.2.1 Formální vzdělávání	11
2.2.2 Neformální vzdělávání	13
2.2.3 Informální vzdělávání	15
3. Program Mládež v Akci 2007-2013	16
3.1 Program Mládež 2000-2006	17
3.1.1 Struktura programu Mládež	17
3.1.2 Účastníci programu Mládež	18
3.2 Program Mládež v akci 2007-2013	20
3.2.1 Cíle a priority programu	20
3.2.2 Struktura programu Mládež v akci 2007-2013	23
3.2.3 Účastníci programu Mládež v akci 2007 – 2013	28
3.2.4 Instituce zodpovědné za realizaci programu	30
4. Realizace projektu v rámci programu Mládež v akci	32
4.1 Financování projektů	32
4.1.1 Typy grantů	32
4.1.2 Uznatelné náklady	33
4.2 Podání grantové žádosti	34
4.2.1 Kritéria programu	34
4.2.2 Náležitosti žádosti	35
4.2.3 Proces posuzování žádosti	36
4.2.4 Grantová smlouva	38
4.2.5 Výplata grantu	38
4.3 Čerpání programu	39
4.3.1 Rozpočet programu Mládež v akci	39
4.3.2 Statistika podaných žádostí	40
4.3.3 Výdaje na podporu projektů	42
4.3.4 Dopady programu na cílovou skupinu	44
4.3.5 Doporučení pro zlepšení programu	45
5. Závěr	46
Seznam použité literatury	48
Seznam zkratk	
Seznam použitých tabulek a grafů	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	

1. Úvod

K tématu mé bakalářské práce mě přivedl samotný termín „neformální vzdělávání“. Chci se dozvědět, co se pod tímto pojmem skrývá a jaký má význam v rámci vzdělávací politiky Evropské unie. Během počátečního seznamování s tématem jsem zjistila, že jeho nedílnou součástí v zemích Evropské unie je program Mládež v akci, který jsem se následně rozhodla do práce také zahrnout.

Cílem mé práce je identifikovat význam neformálního vzdělávání a jeho podpory prostřednictvím programu Mládež v akci. A dále prozkoumat možnosti, jež daný program nabízí a jakým způsobem je v České republice využíván. Pro tento účel je práce rozdělena do pěti kapitol.

První a pátou kapitolu tvoří úvod a závěr. Druhá kapitola se věnuje vzdělávací politice, jejímu vývoji a významu. Přesto, že se rozsah vzdělávací politiky EU v průběhu let neustále rozšiřuje, zůstává vzdělání i nadále v kompetenci členských států a EU vystupuje pouze v roli koordinátora a poradce. Uplatňuje se zde princip subsidiarity, tedy delegace pravomocí na co nejnižší úroveň řízení a současně respekt k národním zvyklostem, kultuře a vývoji v oblasti vzdělávání. Dále kapitola vymezuje tři složky vzdělávacího systému uznávané Evropskou komisí a Radou Evropy – formální, neformální a informální vzdělávání, jež by se měly navzájem prolínat. Formální vzdělávání probíhá ve školních zařízeních a jeho výstupem je všeobecně uznávaný certifikát potvrzující získání určitého předpokládaného souboru znalostí (vysvědčení, diplom), odpovídajícího typu absolvované instituce. Naproti tomu neformální vzdělávání je zaměřeno především na rozvoj osobních vlastností a dovedností jedince, prostřednictvím nejrůznějších aktivit, konaných pod odborným vedením. Informální vzdělávání probíhá získáváním zkušeností během života jedince a není nijak organizováno.

Ve třetí kapitole představuji historii programu Mládež v akci, jeho cíle, strukturu a profil jeho účastníků. Jak již název napovídá, program je zacílen na skupinu mladých lidí ze členských zemí Evropské unie, případně zemí vázaných smlouvou o spolupráci. Cíle a priority programu jsou stanoveny Evropskou komisí a reflektují problémy a stav moderní evropské společnosti, jako je například začleňování osob s omezenými příležitostmi, rasismus a xenofobie či posilování evropské soudržnosti a politické angažovanosti mladých.

Na toto téma navazuje kapitola čtvrtá, ve které se zaměřuji na způsob schvalování projektů, jejich financování a na dosavadní průběh čerpání programu v České republice. Ne každá organizace, která požádá o dotaci z programu, splňuje kritéria pro její získání. Aby se předcházelo zbytečnému vylučování projektů, kvůli formálním nedostatkům, zveřejňuje Komise takzvaný Průvodce programem Mládež v akci, ve kterém jsou dané podmínky uvedeny. Tento způsob vede ke zvyšování kvality realizovaných aktivit. Program samotný nefunguje jako přímý organizátor neformálně vzdělávacích projektů nýbrž jako prostředník přerozdělovací finanční prostředky z evropského rozpočtu mezi účastníky. Toto přerozdělování probíhá prostřednictvím Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast pro projekty na evropské úrovni a prostřednictvím Národních agentur u projektů na národní úrovni.

Vzdělání je v moderní civilizaci připisován velký význam. Většina lidí si pod tímto pojmem představí vzdělání, které získají ve školské instituci. Neformální vzdělávání však na tento typ institucí vázáno není, naopak obvykle probíhá v neformálním prostředí, například v přírodě či skautské klubovně. Absolvování některého z projektů neformálního vzdělávání může uchazeči o práci získat určitou výhodu před konkurenty. Žijeme v době, kdy se neustále zvyšuje počet absolventů jak středních, tak vysokých škol a každá další zkušenost může dopomoci k získání přednosti před ostatními.

2. Vzdělávání v Evropské unii

Vzdělaná společnost je považována za jeden ze znaků vyspělého státu. Lidé bez vzdělání či pouze se základním vzděláním mají obecně nižší šanci nalézt uplatnění na trhu práce. Nezaměstnanost, chudoba, sociální disparity a stagnující technologický i kulturní vývoj jdou s nedostatečnou vzdělaností ruku v ruce a snižují konkurenceschopnost státu v dnešním rychle se rozvíjejícím globalizovaném světě.

Státy si tuto problematiku velmi dobře uvědomují, a aby zamezily negativním dopadům nízké vzdělanosti obyvatelstva, realizují tzv. vzdělávací politiku. „Vzdělávací politiku lze vymezit jako souhrn konkrétních činností a opatření, kterými zejména stát, ale i další subjekty ovlivňují celou vzdělávací oblast.“¹ Poněkud obširnější definice vymezuje vzdělávací politiku jako: „...principy, priority a metody rozhodování o vzdělávacích institucích. Toto rozhodování zahrnuje strategické cíle rozvoje vzdělání, legislativní rámec vzdělávacích institucí, způsob financování, stanovení cílů a obsahu výchovy, ovlivňování podmínek činnosti vzdělávacích zařízení a způsob kontroly. (...) Vzdělávací politika působí na instituce školské, v nichž je uplatňován vliv státního aparátu, na mimoškolské vzdělávací instituce (kulturní, duchovní, tělovýchovné, výrobní a zájmové pro volný čas), na výchovu v rodině a v neformálních skupinách.“²

Vzdělávací politika by měla reflektovat názory celé společnosti, ne pouze ministerstva zodpovědného za její provádění. Její podstata by měla být stanovena tak, aby při nástupu nové vlády nedocházelo k neustálým změnám, ale naopak byla zajištěna její kontinuita. Osobami ovlivňujícími utváření a provádění vzdělávací politiky tedy nejsou pouze politici, ale také školská administrativa, učitelé, studenti a jejich rodiče, zaměstnavatelé a experti. [1]

Každá z těchto skupin má však na vzdělávací politiku odlišný vliv. Největší moc *politiků*³ spočívá ve tvorbě zákonů a sestavování rozpočtu. Dále také hlasují o návrzích předkládaných především školskou administrativou a zastupují zájmy lobbistických skupin. Problém však nastává při porovnání délky volebního období a doby, za kterou se projeví opatření realizovaná v rámci vzdělávací politiky. Implementace vzdělávací politiky si obvykle žádá

¹ KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. Praha: CODEX Bohemia, 1997, str. 297. ISBN 80-85963-33-7.

² KALOUS, J. *Teorie vzdělávací politiky*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, str. 6. ISBN 80-211-0247-0

³ Do této skupiny můžeme zařadit ústavní činitele (prezidenta, premiéry, ministry, poslance a senátory) a dále primátory, starosty či obecní zastupitele. [1]

více času a politik tak nemůže její výsledky přednést voličům jako součást své volební kampaně. Proto se vzdělávací politikou politici obvykle, přestože mají největší předpoklady pro její ovlivňování, příliš nezabývají. [1]

Školskou administrativu tvoří státní úředníci ve školství, pracovníci školní inspekce, ředitelé škol. Hlavní zodpovědností školské administrativy je zabezpečit funkčnost vzdělávacího systému v dané zemi. Toto provádí prostřednictvím sledování stavu školství, identifikací problémů a navrhováním jejich řešení. [1]

Učitelé se, jako subjekty, kterých se účinky vzdělávací politiky přímo dotýkají, mohou v rámci snahy o její ovlivňování sdružovat do organizací, které jim dávají větší vyjednávací sílu. Tyto organizace následně ovlivňují rozhodování o užití politické alternativy, která jim z hlediska praxe připadá nejvýhodnější. Může však nastat situace, kdy se kvůli přílišným obavám ze změny nepodaří prosadit potřebnou reformu. [1]

Rodiče obvykle nemají možnost ovlivňovat školství na celostátní úrovni, ale zasazují se především o řešení problémů vzniklých na škole, kam chodí jejich děti. Obdobně jako učitelé se mohou sdružovat do organizací, případně se účastnit na činnostech školy skrze členství ve školních radách. [1]

Ačkoli jsou *studenti* skupinou, kterou koncepce vzdělávací politiky ovlivňuje nejvíce, mají nejmenší možnosti jak prosazovat své zájmy. Jednou z možností, jak mohou upozornit na problémy či dosáhnout změny, je pořádání protestních akcí, jež přitáhnou pozornost médií a následně politiků. Za příklad můžeme uvést protest cca 7 000 mladých lidí proti zavedení státních maturit v České republice, který proběhl v červnu 2009 v Praze. Moderní technika a internet také přináší určité možnosti, například na sociální síti Facebook existuje skupina *Nechceme státní maturitu*, která v současnosti sdružuje cca 53 000 členů. Naproti tomu skupina *Chceme státní maturitu* má okolo 2 500 členů. Vystává však problém věrohodnosti takovýchto skupin. V minulosti už se několikrát stalo, že osoba zodpovědná za vytvoření skupiny vyčkala, až se do ní přidá dostatečné množství členů a následně změnila její název a cíle.

Dalším subjektem ovlivňujícím vzdělávací politiku země jsou *zaměstnavatelé*, jež svými nároky na profesní odbornost mohou působit na zaměření škol. Velké firmy mohou mít zájem na tom, vychovat si své odborníky a proto investují do vybavení školy, případně zajišťují studentům praxi, dokonce zakládají školy vlastní. [1] Za příklad v České republice může sloužit Škoda auto vysoká škola (ŠAVŠ), založená v roce 2000 společností Škoda auto, a.s.

Uplatnění absolventů ve firmě usnadňuje *Dohoda o zařazování absolventů Škoda Auto Vysoké školy na volná pracovní místa ve firmě Škoda Auto a.s.*, uzavřená mezi vedením ŠAVŠ a příslušným personálním útvarem. Na jejím základě se absolventi stávají evidovanými zájemci o volná pracovní místa a mají stejnou výchozí pozici jako stávající zaměstnanci Škoda Auto a.s. [33]

Skupina *expertů* zahrnuje například vědce specializující se na oblast vzdělávání, školitele učitelů či představitele profesionálních asociací a zájmových sdružení. Jejich vliv na tvorbu vzdělávací politiky se projevuje prostřednictvím studií a návrhů, jež vypracovávají pro politiky či školskou administrativu. [1] V České republice funguje Středisko vzdělávací politiky při Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, které se specializuje na řešení projektů výzkumného i praktického charakteru, na formulování základních východisek a cílů vzdělávací politiky a návrh konkrétních strategií a postupů a také sledování aktivit OECD, Evropské komise a dalších mezinárodních organizací angažujících se v oblasti vzdělávání. [34]

Evropská unie se otázkou vzdělávací politiky taktéž zabývá. Považuje však za důležité uplatnit zde princip subsidiarity – tedy delegaci pravomocí na co nejnížší úroveň řízení. Jednotlivé členské státy si vyvinuly odlišné vzdělávací systémy, jež Evropská unie považuje za součást jejich národní identity a kultury. Proto patří vzdělávání mezi podpůrné, koordinační a doplňkové politiky, což znamená, že veškeré rozhodovací pravomoci jsou pouze v rukou státu samotného. Evropský parlament a Rada mohou v této oblasti přijímat podpůrná opatření, která však nesmí vést k harmonizaci právních předpisů členských států. [5]

2.1 Vzdělávací politika v právu Evropské unie

První zmínku o důležitosti vzdělávání můžeme nalézt v Římské smlouvě z roku 1958, zakládající Evropské hospodářské společenství. Vzhledem k tehdejšímu zaměření Společenství převážně na oblast ekonomického rozvoje a spolupráce byl kladen důraz na odborné vzdělávání pracovníků a rozšiřování jejich kvalifikace, pro zajištění jednodušší migrace pracovních sil. Článek č. 118 smlouvy říká: „Aniž jsou dotčena jiná ustanovení této smlouvy, a v souladu s jejími obecnými cíli je úkolem Komise podporovat úzkou spolupráci mezi členskými státy v sociální oblasti, zejména v záležitostech, jež se týkají zaměstnanosti, pracovního práva a pracovních podmínek, odborného a dalšího vzdělávání, ...“ [35] Článek

128 zase uvádí, že: „Rada na návrh Komise a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem stanoví obecné zásady pro uskutečňování společné politiky v oblasti odborného vzdělávání, které mohou přispět k harmonickému rozvoji národních hospodářství i společného trhu.“ [35]

Až do roku 1976, kdy byl přijat akční program ve vzdělávání, který zdůrazňoval význam evropské mobility studentů a učitelů a důležitost vytvoření dokonalejšího systému dokumentace a statistiky v oblasti vzdělávání, se žádné větší změny v legislativě neudály. Poměrně významným milníkem se v roce 1985 stalo rozhodnutí Nejvyššího evropského soudu, týkající se určování odbornosti jednotlivých typů vzdělání. Soud rozhodl, že i vysoké školy jsou součástí odborného vzdělávání a přípravy a tudíž na všechny typy vzdělávání, kromě všeobecně vzdělávacích škol, může být vztažen účinek článku 128 Smlouvy o založení EHS. Tímto byl položen právní základ iniciativám Společenství a umožněn vznik akčních programů zaměřených na mobilitu v rámci vysokoškolského vzdělávání (Erasmus), na spolupráci mezi univerzitami a podniky v oblasti technologií (Comett), případně na mobilitu mládeže obecně (Evropská dobrovolná služba, Mládež pro Evropu). Dále byla v roce 1988 přijata směrnice č. 89/48/EHS upravující vzájemné uznávání vysokoškolských diplomů získaných po ukončení nejméně tří let studia. Předpokladem fungování tohoto systému bylo, aby diplom o dosažení určité kvalifikace měl v každé zemi stejný význam, což mělo umožnit jednodušší pohyb pracovních sil na jednotném trhu.

Další událostí ovlivňující dosavadní způsob podpory vzdělávání bylo přijetí Maastrichtské smlouvy v roce 1992, která rozšířila kompetence Evropské unie z oblasti odborného vzdělávání i na vzdělávání všeobecné. Smlouva vymezuje kompetence Společenství a členských států v kapitole 3 – Všeobecné a odborné vzdělávání a mládež, článkem 126: „Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a za jejich kulturní a jazykovou rozmanitost.“ [36] a článkem 127: „Společenství provádí politiku odborného vzdělávání, jež podporuje a doplňuje činnost členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah a organizaci odborného vzdělávání.“ [36] Je zde také zakotvena podmínka vylučující harmonizaci právních a správních předpisů členských států v oblasti vzdělávání. Nevztahuje se však na veškeré právní úpravy. Ty, které mohou ovlivnit rozvoj a fungování jednotného trhu harmonizaci podléhají.

Přijetí Amsterodamské smlouvy (1999) a smlouvy z Nice (2001) nepřineslo v oblasti primárního práva upravujícího oblast vzdělávání žádné podstatné změny. Ty přišly až s podepsáním Lisabonské smlouvy (2009), která přesunula články týkající se vzdělávání do hlavy XII smlouvy o fungování Evropské unie nazvanou *Všeobecné a odborné vzdělávání, mládež a sport*. Celková náplň činnosti Unie zůstává v podstatě stejná, pouze se přidala oblast sportu. K dosavadním způsobům podpory vzdělávání byla přidána podpora účasti mladých lidí na demokratickém životě Evropy. [5]

Vize a cíle evropské vzdělávací politiky jsou zveřejňovány v dokumentech obvykle nazývaných jako Bílá nebo Zelená kniha. Doporučení v nich obsažená nejsou pro členské státy závazná, ale měly by je brát jako východiska pro rozvoj vlastní vzdělávací politiky. Nejvíce takovýchto dokumentů bylo vydáno v 90. letech, kdy Komise zveřejnila například memorandum *Odborné vzdělávání v Evropském společenství*, ve kterém definovala společnou politiku v oblasti odborného vzdělávání a mobility pracovních sil. Vysokoškolského vzdělání se týkalo *Memorandum o vysokém školství v Evropském společenství* z roku 1991, jež definuje pět oblastí budoucího vývoje vysokého školství. V témže roce vydané *Memorandum o otevřeném a dálkovém vzdělávání v Evropském společenství* poukazuje na výhody dálkového vzdělávání, mezi které patří rozšíření přístupu ke vzdělání a jeho význam v celoživotním učení. Na Maastrichtskou smlouvu navazuje *Zelená kniha o evropské dimenzi ve vzdělávání* z roku 1993, která nabádá členské státy k určení oblastí, ve kterých by se Unie měla angažovat. V roce 1993 byl vydán poměrně zásadní dokument Bílá kniha *Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost*, která definovala výzvy, na něž budou muset členské státy reagovat na cestě do 21. století. Převážně se jednalo o oblast technologií, rozvoj informační společnosti a konvergenci ekonomik. Na tuto bílou knihu navázal v roce 1995 dokument *Vyučování a učení na cestě k učiteli se společností*, který definoval pět cílů EU v oblasti vzdělávání:

1. podporovat získávání nových vědomostí posílením evropské mobility vzájemným uznáváním studijních kreditů a rozvojem multimediálních softwarových produktů;
2. vzájemně k sobě přiblížit školy a podnikovou sféru;
3. bojovat proti vylučování znevýhodněných skupin obyvatelstva ze vzdělávání;
4. každý občan by měl ovládat tři jazyky Evropské unie;
5. postavit investice do vzdělávání na stejnou úroveň jako kapitálové investice. [1]

V roce 1996 definovala Zelená kniha *Vzdělávání, odborná příprava, výzkum: překážky národní mobility* faktory, jež stojí v cestě úspěšnému provádění mezinárodních mobilit studentů učitelů a vědeckých pracovníků. Mimo jiné vznesla požadavek na jazykovou přípravu předcházející výjezdu do cizí země.

Pro období let 1996-1998 byl stanoven akční plán *Učení v informační společnosti*, jež se orientoval na oblast výuky informatiky a technické vybavení škol a také na vytvoření regionálních a národních sítí škol v rámci EU. Dále byl v roce 1997 zveřejněn dokument *Na cestě k Evropě vědění*, který stanovil šest oblastí působnosti EU pro období let 2000-2006. Opětovně se jednalo o zaměření na mobilitu studentů a učitelů, na vytváření sítí pro lepší spolupráci škol na celoevropské úrovni, na zvýšení využívání nových informačních a komunikačních technologií a na výuku cizích jazyků.[1]

V 90. letech probíhal rychlý rozvoj nových technologií, začaly se rozšiřovat mobilní telefony, počítače již nebyly velké jako celá místnost a spolu s internetem se začínaly stávat součástí nejprve podniků a následně domácností. Bylo tedy zapotřebí, aby i školství zareagovalo na tyto změny a poskytlo studentům možnost naučit se s novými technologiemi pracovat. V roce 1999 vydal tehdejší předseda Evropské komise Roman Prodi impuls k vytvoření nové iniciativy eEurope, jejímž cílem mělo být rozšíření tzv. „informační gramotnosti“, tedy schopnosti využívat moderní techniku a nové zdroje informací, mezi mladými Evropany. Iniciativa byla shledána opodstatněnou a v červnu 2000 přijala Evropská rada *Jednotný akční plán „eEurope“*, jehož součástí byla také iniciativa eLearning. Přijetím této iniciativy vznikl členským státům významný politický závazek, kdy musely splnit určené podmínky do stanoveného termínu. Jednalo se například o podmínku zavedení funkční digitální infrastruktury umožňující připojení k internetu do všech škol. Řešit se musel také problém, kdy žáci měli v oblasti informačních technologií větší znalosti než jejich učitelé, pro tento případ vznikl projekt TTnet, jež se zabývá výukou učitelů (training of trainers).[17]

V roce 2000 byla na jednání Evropské rady přijata tzv. Lisabonská strategie, jež definovala cíl, kterého by Evropská unie měla dosáhnout v následujících 10 letech. Prvotní formulace: Evropská unie se má stát „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností“ byla poněkud povšechní a nedefinovala nástroje, pomocí kterých by mělo být cíle dosaženo. Proto byly následně určeny tři úkoly, na jejichž splnění by se Unie měla zaměřit především. Z hlediska této bakalářské práce je podstatný úkol č.1: „Připravit přechod k ekonomice a společnosti založené na *znalostech*, a to pomocí lepších

politik, pokud jde o informační společnost, výzkum a technologický rozvoj prostřednictvím urychlení procesu strukturálních reforem směřujících ke konkurenceschopnosti, inovacím a dokončení vnitřního trhu.“ [28] V reakci na ustanovení Lisabonské strategie byl v roce 2002 vypracován evropskými ministry školství pracovní program s názvem *Vzdělávání a odborná příprava 2010* (ET 2010 – Education and Training 2010), který určil tři strategické cíle, jež měly být naplněny do roku 2010:

1. zlepšování kvality a efektivity systémů vzdělávání a odborné přípravy v EU;
2. zajištění přístupu ke vzdělávání a odborné přípravě pro všechny;
3. otevření systémů vzdělávání a odborné přípravy celému světu.

V rámci těchto strategických cílů bylo definováno ještě 13 cílů dílčích. [29] Pro práci na jednotlivých cílech bylo v rámci Evropské komise vytvořeno devět pracovních skupin, v nichž má své zástupce i Česká republika.

Vzhledem k tomu, že se platnost programu ET 2010 již chýlila ke konci, byl během českého předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2009 přijat Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020). Tento strategický rámec vytyčuje čtyři cíle:

1. realizovat celoživotní učení a mobilitu;
2. zlepšit kvalitu a efektivitu vzdělávání a odborné přípravy;
3. prosazovat spravedlivost, sociální soudržnost a aktivní občanství;
4. zlepšit kreativitu a inovace, včetně podnikatelských schopností, na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy.

Součástí dokumentu je i vymezení tzv. evropských referenčních ukazatelů (European benchmarks), což jsou cílové hodnoty průměrných výsledků všech států EU ve společných prioritních oblastech, které by měly být dosaženy do roku 2020. Například podíl osob ve věku od 30 do 34 let s dokončeným terciárním vzděláním by měl činit minimálně 40 %; alespoň 15 % dospělých by se mělo zapojit do různých forem celoživotního učení a podíl 15letých žáků, kteří mají problémy se čtením, matematikou a přírodními vědami by měl být nižší než 15 %. Dosahování těchto ukazatelů je vyhodnocováno každé dva roky.[25]

2.2 Složky vzdělávacího systému

Evropská komise společně s Radou Evropy rozlišuje v rámci vzdělávacího systému tři navzájem propojené složky, jež by se měly vzájemně doplňovat.

Jedná se o tzv.:

- formální (Formal);
- neformální (Non-formal);
- a informální vzdělávání (In-formal education).

2.2.1 Formální vzdělávání

Stejně jako vzdělávací politika ani jednotlivé složky vzdělávacího systému nemají jednotnou, všeobecně uznávanou definici. Server programu Mládež v akci publikuje definici následující: „Formální vzdělávání se vztahuje ke strukturovanému vzdělávacímu systému, který zahrnuje všechny školy od základních až po univerzitu, včetně specializovaných programů odborného a profesního výcviku.“[21] Dle andragogického slovníku se jedná o: „Vzdělávání, které se realizuje ve vzdělávacích institucích, jejichž funkce, cíl, obsah, prostředky a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. (...) Formální vzdělávání zahrnuje na sebe navazující vzdělávací stupně a typy, které jsou určeny buď celé populaci (např. základní povinné vzdělání), nebo určitým skupinám (např. středoškolské a vysokoškolské vzdělání). Absolvování tohoto vzdělávání je zpravidla potvrzováno certifikátem. Jeho výsledkem je určitý stupeň vzdělání.“ [30]

Význam formálního vzdělávání se v průběhu historie poměrně silně změnil. Ještě v první polovině 20. století představovala škola instituci dostupnou pouze úzkému okruhu občanů a vzdělávání mělo výrazný politický rozměr. Tento stav se však změnil po druhé světové válce, kdy se přístup ke vzdělání rozšířil mezi širší vrstvy obyvatelstva. Nejprve se zvýšil počet středoškolsky vzdělaných lidí a následně také počet vysokoškoláků. Účelem vzdělávání v této době bylo zvýšit sociální úroveň občanů, jež díky vyššímu vzdělání byli schopni obsadit pracovní pozice vyžadující vysokou kvalifikaci. Během tohoto období intenzivního šíření vzdělání se začala formulovat teorie vzdělanostní společnosti (knowledge society). Ta tvrdí, že zvyšování úrovně vzdělání a vyšší počet vzdělaných lidí (především vysokoškoláků) povede k ekonomickému růstu, snižování nezaměstnanosti, zvyšování

konkurenceschopnosti, rozvoji demokracie a řešení sociálních problémů společnosti. Koncept vzdělanostní společnosti přetrval do současnosti a je jedním z cílů vzdělávací politiky Evropské unie. [3] Zmínku o důležitosti vzdělávání pro rozvoj společnosti můžeme nalézt v Lisabonské strategii i v nejnovější strategii „EU 2020“. Ta si jako jednu z klíčových priorit klade *Inteligentní růst – hospodářství založené na znalostech a inovacích* a v posílení vzdělávání vidí prostředek k boji s chudobou a sociální nerovností. [21] Otázkou však je, zda i v současné době má vzdělávání stejné účinky jako během poválečného rozvoje.

Asi v polovině 70. let 20. století dochází k poměrně výrazným změnám ve fungování vyspělých společností. Prosazuje se globalizace ekonomik, jež vede k silnějšímu konkurenčnímu boji mezi firmami, v němž ne každá obstojí. Svět sužuje strukturální krize, mezi jejíž následky mimo jiné patří vysoká nezaměstnanost. Vzdělání, které do té doby fungovalo jako jistota posunu do vyšších společenských vrstev nyní funguje jako pojistka proti sestupu zpět. Propuštěný zaměstnanec má možnost využít svůj vzdělanostní kapitál a své zkušenosti a začít samostatně podnikat. Idea vzdělanostní společnosti se proměnila, místo univerzálně orientovaného, teoretického vědění jsou upřednostňovány praktické dovednosti, které jednotlivcům umožní pružně se přizpůsobovat změnám na trhu práce. V důsledku se neustále zvyšuje počet absolventů s maturitou i s vysokoškolským diplomem. Tento trend však narušuje vzdělanostní skladbu společnosti. Ubývá absolventů učilišť, není velký zájem o studium řemesel, což vede k nedostatku pracovních sil v těchto oborech. Naopak se zvyšuje počet uchazečů na pracovní místa vyžadující vyšší vzdělání, čímž dosažení tohoto stupně vzdělání už nepůsobí jako pojistka proti nezaměstnanosti. K získání lukrativní pracovní pozice již nepomůže diplom, ale spíše síť známých s konexemi na správném místě. Vysokoškoláci, kteří tuto výhodu postrádají, musí často vzít zavděk nižším postavením s horším platovým ohodnocením, než jaké by si se svou úrovní vzdělání představovali. [3] Přesto je však z hlediska provádění vzdělávací politiky výhodnější růst vzdělanosti podporovat. Člověk s vyšším vzděláním by měl vykazovat vyšší produktivitu práce, díky tomu, že zná více a lepších pracovních postupů a je schopen zacházet s novými technologiemi. Evropská centrální banka provedla v roce 2006 studii na téma růst produktivity práce v evropských zemích. Výsledky ukázaly, že kvalita pracovní síly rostla v průměru o 0,6% ročně, což z cca 1/3 ovlivnilo růst produktivity práce. Výrazné zvýšení kvality nastalo na začátku 90. let, kdy do pracovního procesu nastoupilo množství vysokoškolsky vzdělaných lidí. Naproti tomu k poklesu došlo ve druhé polovině 90. let, kdy se díky rostoucí zaměstnanosti začali zapojovat pracovníci s nižší kvalifikací. [18]

Bylo by však chybou na základě těchto výsledků předpokládat, že čím více vysokoškoláků, tím lépe pro ekonomiku. Jak už z důvodů naznačených výše, tak také proto, že ne celá populace má předpoklady pro studium na vysoké škole. Pokud by mělo titul získat co nejvyšší procento obyvatel, musela by se zákonitě snížit kvalita výuky a nároky na absolvování. Jako lepší řešení se zdá snižovat zastoupení osob s pouze základním vzděláním a motivovat mladé lidi k dosažení takového stupně vzdělání a v takovém oboru, jaké si žádá skladba trhu práce v dané zemi. [22] V průběhu získávání potřebné kvalifikace či po jejím získání v rámci formálního vzdělávacího procesu, by osobní schopnosti studentů měly být rozvíjeny pomocí neformálního vzdělávání.

2.2.2 Neformální vzdělávání

„Neformální vzdělávání se vztahuje ke všem plánovaným programům osobního a sociálního vzdělávání mladých lidí určených k rozvíjení celé řady dovedností a kompetencí mimo rámec formálního vzdělávacího kurikula.“ [21] Rozbráním této definice zjistíme, že neformální vzdělávání probíhá cíleně a pod dohledem, avšak mimo formální vzdělávací instituce (školy) a bez stanovených učebních osnov. Jeho cílem je rozvíjet schopnosti svých účastníků prostřednictvím různorodých učebních technik a po absolvování po nich není vyžadován určitý soubor znalostí.

Mezi hlavní charakteristiky neformálního vzdělávání patří jeho dobrovolnost. Každý jednotlivec má právo se svobodně rozhodnout, zda hodlá rozvíjet svůj potenciál skrze zapojení se do neformálního vzdělávacího procesu. Tato možnost v rámci formálního vzdělávání neexistuje, neboť absolvování alespoň základní školní docházky je povinné. Dalším rysem neformálního vzdělávání je v ideálním případě jeho přístupnost každému, kdo o něj projeví zájem. Důraz je kladen na skupinové učení, ve kterém má však každý jednotlivec možnost se zapojit a rozvíjet své individuální schopnosti a které probíhá v rozmanitých prostředích a situacích. Principem neformálního vzdělávání je učení se praxí (learning by doing). Mezi vedoucím vzdělávacího procesu a jeho účastníky je vztah založený na partnerství, spolupráci a vzájemném uznání. Složení skupiny bývá často mezigenerační, takže zde dochází ke sdílení zkušeností a také k učení se z vlastních i cizích chyb. [18, 12]

Česká národní agentura Mládež vydává publikace obsahující techniky neformálního vzdělávání, jež může vedoucí ve své skupině použít. Obvykle mají tyto techniky formu hry,

případně diskuze. Pro představu jsem do příloh vybrala několik z těchto technik z publikace Jany Mihálikové Do Evropy hrou.

Neformální vzdělávání je obvykle poskytováno nevládními a neziskovými organizacemi, případně uskupeními mládeže. Poskytovat ho může zaměstnavatel svým zaměstnancům, dokonce se některé jeho principy mohou stát součástí formální výuky (například tzv. waldorfské školy). Neziskové organizace obvykle působí v oblastech jako je ochrana životního prostředí, kultura, ochrana památek, výzkum, rekreace a sport či ochrana lidských práv.

Na poli neformálního vzdělávání však také existují určité potíže, především s uznáváním jeho výsledků. Proto byly zavedeny systémy Europass a Pas mládeže.

Europass je jednotný celoevropský soubor dokumentů poskytujících informace o vzdělání, kvalifikaci či jazykových dovednostech svého držitele. Jeho strukturu tvoří pět dokumentů: životopis; jazykový pas; mobilita; dodatek k diplomu a dodatek k osvědčení. Využíván je v rámci EU, v kandidátských státech a v zemích EHP a ESVO. O jeho vydávání se starají Národní centra Europass, jejichž činnost je koordinována Evropskou komisí. [27]

Pas mládeže je certifikát dokládající získané klíčové kompetence v průběhu absolvování projektu podporovaného akčním programem Mládež v akci. Klíčové kompetence jsou definovány v Evropském referenčním rámci vydaném GR pro vzdělávání a kulturu. Jedná se o následující schopnosti:

1. komunikace v mateřském jazyce;
1. komunikace v cizích jazycích;
2. matematická schopnost a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií;
3. schopnost práce s digitálními technologiemi;
4. schopnost učit se;
5. sociální a občanské schopnosti;
6. podnikatelské schopnosti;
7. kulturní povědomí a vyjádření. [14]

Akční program Mládež v akci je iniciativou Evropské unie, sloužící k podpoře a financování projektů působících v oblasti neformálního vzdělávání. Blíže se mu věnují následující kapitoly.

2.2.3 Informální vzdělávání

Informální vzdělávání není nijak strukturováno, nesleduje žádné cíle ani se na něj nevztahuje žádná legislativní úprava. Jedná se o soubor zkušeností, postojů, hodnot a dovedností, které člověk získává v průběhu svého života. Tento způsob vzdělávání či spíše učení je nezáměrné a jeho výsledky nejsou zaznamenávány ani certifikovány. Zpravidla probíhá prostřednictvím rodiny či jiných sociálních skupin ovlivňujících jednotlivce, dále při hře, v práci, prostřednictvím informačních médií či z literatury. [18, 10]

3. Program Mládež v Akci 2007-2013

Historie evropských programů, podporujících mezinárodní výměny mládeže a neformální vzdělávání, sahá do roku 1988, kdy Hywel C. Jones⁴ přednesl návrh na zavedení programů podpory vzdělávání a rozvoje mladých lidí.

„Vypracovali jsme množství projektů, které jsme nazvali Iniciativy mládeže. Skrze tyto projekty jsme se snažili mladým lidem poskytnout možnost převzít vlastní iniciativu, spolupracovat, ujmout se vedení a přijmout zodpovědnost.“ (H. C. Jones)

Prvním takovýmto projektem se stal program Mládež pro Evropu, přijatý 16.6.1988 rozhodnutím Rady č. 88/348/EEC, díky kterému v letech 1988-1999 vycestovalo do zahraničí 549 000 mladých Evropanů ve věku 18-25 let. Na program, jehož cílem bylo poskytnout mládeži, která již dokončila školu, příležitosti, jak si rozšířit obzory, poznat odlišné kultury a získat nové přátele, bylo vynaloženo 196,2 milionů Euro. [13]

Vzhledem k úspěchu Mládeže pro Evropu byl 20.7.1998 rozhodnutím č. 1686/98/EC spuštěn akční program Evropská dobrovolná služba. Mezi jeho cíle patřilo:

- podporovat mezinárodní aktivity pro obecné blaho v rámci členských i nečlenských států; tyto aktivity by neměly nahrazovat již existující či potencionálně existující placená zaměstnání;
- podněcovat v mladých lidech cítění evropské identity, solidaritu a kreativitu a pomáhat jim s aktivním začleněním do společnosti;
- zabezpečit dostupnost programu všem mladým lidem na nediskriminačním základě – zvláštní snaha by měla být vynaložena na umožnění účasti mládeže, jejíž možnosti jsou z kulturních, sociálních, fyzických, ekonomických nebo geografických důvodů omezeny.

Za dobu své existence v letech 1998-1999 umožnila Evropská dobrovolná služba, s rozpočtem 48,4 mil. Euro, vycestovat do zahraničí 5 000 účastníkům. [13, 26]

Od roku 2000 byla jak Mládež pro Evropu tak Evropská dobrovolná služba nahrazena programem Mládež 2000-2006.

⁴ Hywel C. Jones byl člen Evropské komise zodpovědný za zavedení evropských programů pro vzdělávání mládeže jako Erasmus, Tempus, Comett, či Mládež pro Evropu.

3.1 Program Mládež 2000-2006

Akční program Evropského společenství Mládež byl přijat rozhodnutím Rady a Evropského parlamentu č. 1031/2000/EC dne 13.4.2000.

V Uživatelské příručce programu Mládež jsou jeho cíle definovány následovně:

- usnadňovat integraci mladých lidí do společnosti obecně a podněcovat jejich iniciativního ducha;
- pomáhat mladým lidem při získávání vědomostí, dovedností a kvalifikace a při uvědomování si jejich hodnoty;
- dát mladým lidem možnost svobodně vyjádřit svůj pocit solidarity v rámci Evropy i v širším světovém měřítku a napomáhat boji proti rasismu a xenofobii;
- zasazovat se o lepší pochopení rozdílů naší společné evropské kultury a dědictví a zároveň o pochopení základních hodnot, které sdílíme;
- napomáhat odstraňování jakékoli diskriminace a podporovat rovnoprávnost na všech společenských úrovních;
- vnést do projektů evropský prvek, který bude mít pozitivní dopad na práci s mládeží na místní úrovni. [22]

Z uvedených cílů lze vyčíst, že hlavní myšlenky a priority dvou dříve realizovaných programů byly spojeny v program jeden. Program byl zaměřen na podporu celoživotního vzdělávání skrze neformální učení, které mělo přispět jak k osobnímu rozvoji jednotlivce, tak k rozvoji jeho kvalifikace a schopnosti začlenit se do společnosti.

3.1.1 Struktura programu Mládež

Cíle programu jsou naplňovány skrze pět tzv. Akcí, jež se liší svým zaměřením.

- **Akce 1 – Mládež pro Evropu** se soustřeďovala na výměnné pobyty mladých lidí, kteří tímto způsobem měli možnost poznávat rozdíly v jednotlivých kulturách.
- **Akce 2 – Evropská dobrovolná služba (EDS)** taktéž podporovala cesty do zahraničí, jejich účelem však nebylo vzájemné poznávání kultur, ale dobrovolnická práce v rozmanitých oblastech. Jednalo se například o sociální či ekologické projekty,

projekty spojené s kulturou, uměním a volným časem, či s rozvojem nových technologií.

- **Akce 3 – Iniciativy mládeže** podporovala projekty organizované mladými lidmi na místní úrovni. Jejím cílem bylo jak rozvinout kreativitu a iniciativu mládeže, tak dát bývalým účastníkům Evropské dobrovolné služby možnost využít nabyté zkušenosti v praxi.

- **Akce 4 – Společné aktivity** byla zaměřena na projekty spolupráce mezi vzdělávacími (SOCRATES), odborně kvalifikačními (LEONARDO DA VINCI) a neformálně vzdělávacími (MLÁDEŽ) programy.

- **Akce 5 – Podpůrná opatření** měla pomáhat s vytvářením a upevňováním přátelských vztahů mezi mládežnickými organizacemi, které si následně vyměňovaly užitečné postupy a zkušenosti s organizací projektů. Dalším účelem této akce bylo pořádat informační školení na pomoc s plánováním a realizací projektů pořádaných v rámci akcí 1, 2, 3 i 5. [22]

3.1.2 Účastníci programu Mládež

Jak vyplývá z názvu programu, byl zaměřen na práci s mládeží. Tabulka č. 2.1 obsahuje údaje, v jakém věkovém rozpětí se mohou nacházet účastníci jednotlivých akcí programu.

Tabulka č. 3.1: Věkové omezení účastníků programu

Akce	Věk účastníků
1	15 - 25 let
2	18 – 25 (26) let
3	15 – 25 let
4	Bez omezení věku
5	Bez omezení věku

Zdroj: Uživatelská příručka programu Mládež, vlastní zpracování

V případě akce 2 existovala věková výjimka, kdy mohlo být mladým lidem s omezenými příležitostmi v odůvodněných případech dovoleno nastoupit EDS ve věku 26 let.

Program se však neorientoval na práci s mladými lidmi přímo, nýbrž na podporu neziskových nevládních organizací nebo sdružení, veřejných orgánů nebo na jiné subjekty zaměřené na práci s mládeží a neformální vzdělávání.

Účastníci mohli pocházet ze zemí programu nebo z partnerských zemí. Země programu se mohly účastnit všech pěti akcí. Jednalo se o členské státy Evropské unie, státy ESVO a země kandidující na členství v EU.

Tabulka č. 3.2: Země programu v letech 2000 - 2006

Členské země Evropské unie (EU)		
Belgie	Litva	Rakousko
Česká republika	Lotyšsko	Řecko
Dánsko	Lucembursko	Slovenská republika
Estonsko	Maďarsko	Slovinsko
Finsko	Malta	Španělsko
Francie	Německo	Švédsko
Irsko	Nizozemsko	Velká Británie
Itálie	Polsko	
Kypr	Portugalsko	
Členské země Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), které jsou členy Evropského hospodářského prostoru (EHP)		
Island	Lichtenštejnsko	Norsko
Země kandidující na vstup do Evropské unie (kandidátské země)		
Bulharsko	Rumunsko	Turecko

Zdroj: Uživatelská příručka programu Mládež, vlastní zpracování

Partnerské země se mohly zúčastnit akcí č. 1, 2 a 5. Cíle spolupráce s těmito zeměmi byly převážně posílit prosazování celosvětového míru, tolerance a solidarity mezi mladými lidmi. V každém projektu spolupráce s partnerskými zeměmi musela být zapojena nejméně jedna členská země EU.

Partnerské země byly rozděleny do dvou prioritních regionů, přičemž do programů by měly být zapojeny země ze stejného regionu. [22]

Tabulka č. 3.3: Partnerské země

Regiony s prioritou 1		Regiony s prioritou 2	
Středomořské partnerské země	Východní Evropa a Kavkaz	Jihovýchodní Evropa	Latinská Amerika
Alžírsko Egypt Izrael Jordánsko Libanon Maroko Sýrie Tunisko Turecko Západní břeh Jordánu a pásma Gazy (Palestinská samospráva)	Arménie Ázerbajdžán Bělorusko Gruzie Moldavsko Rusko Ukrajina	Albánie Bosna a Hercegovina Chorvatsko Bývalá jugoslávská republika Makedonie (FYROM) Srbsko a Černá Hora	Argentina Bolívie Brazílie Chile Kolumbie Kostarika Kuba Ekvádor Guatemala Honduras Mexiko Nikaragua Panama Paraguay Peru Salvador Uruguay Venezuela

Zdroj: Uživatelská příručka programu Mládež, vlastní zpracování

3.2 Program Mládež v akci 2007-2013

Program Mládež v akci byl přijat 15. 11. 2006 usnesením Rady a Evropského parlamentu č. 1719/2006/EC, pro období let 2007-2013. Tento krok vytvořil právní rámec pro podporu neformálních vzdělávacích aktivit mladých lidí.

3.2.1 Cíle a priority programu

Vzhledem k tomu, že program Mládež v akci navazuje na úspěchy a zkušenosti programu Mládež nejsou jeho cíle nijak výrazně odlišné. Právní základ programu stanovuje následující všeobecné cíle:

- všeobecně podporovat aktivní občanství mladých lidí, zejména pak jejich evropské občanství;
- rozvinout solidaritu a propagovat toleranci mezi mladými lidmi, zejména pro posílení společenské soudržnosti v Evropské unii;

- posilovat vzájemné porozumění mezi mladými lidmi v různých zemích;
- přispět k rozvoji kvality podpůrných systémů pro aktivity mládeže a možností organizací občanské společnosti v oblasti mládeže;
- podporovat evropskou spolupráci v oblasti mládeže. [23]

K naplňování těchto všeobecných cílů slouží stálé a roční priority. Mezi stálé priority je zahrnován například rozvoj uvědomění si **evropského občanství**. Mladí lidé jsou povzbuzováni k tomu, aby o sobě přemýšleli v evropském kontextu a hledali kulturní a hodnotová pojítka s lidmi jiných národností. Měli by si uvědomit, že oni sami jsou součástí nové, integrující se Evropy a měli by se na ní aktivně podílet. Což nás vede k další stálé prioritě a to **aktivní účasti mladých lidí**. Tato účast na každodenním životě je stanovena v usnesení Rady o společných cílech pro účast a informovanost mladých lidí:⁵

- zvýšit účast mladých lidí v občanském životě jejich komunity;
- zvýšit účast mladých lidí v systému zastupitelské demokracie;
- poskytnout vyšší podporu různým formám učení o tom, jak se zapojit.

Na základě těchto podmínek by měly projekty organizované pod záštitou Mládeže v akci nabídnout prostor pro interakci účastníků, měly by respektovat jejich znalosti a dovednosti a umožnit jim mít nad projektem vliv, ne se do něj pouze zapojit. Zjednodušeně by tedy mladí lidé měli mít možnost ovlivnit a zasáhnout do procesů vytváření na ně zaměřených projektů.

Přesto, že v několika posledních desetiletích směřuje Evropa ke stále silnější integraci, je v prioritách programu kladen poměrně velký důraz na **kulturní rozmanitost**. Každý jednotlivý členský stát EU má vlastní kulturu a své hodnoty a mladí lidé by si toto měli uvědomovat. Uskutečňované projekty by měly v rámci interkulturality umožňovat společné aktivity mladým lidem z různého kulturního, etnického a náboženského prostředí. Tento přístup se jeví jako dobrá strategie boje proti předsudkům, diskriminaci, rasismu a xenofobii. Když budou mít mladí lidé možnost jednoduše se setkávat s lidmi jiných národností, zjistí, že přes určité odlišnosti jsou si všichni lidé v jádru podobní.

Odlišnosti však nespočívají pouze v jiném jazyce či kultuře. I členové jednoho národa se odlišují a to svými příležitostmi. **Začlenění mladých lidí s omezenými příležitostmi** je prioritou zaměřenou na mládež, která má ve srovnání se svými vrstevníky určitou nevýhodu,

⁵ Usnesení Rady (2003/C 295/04) z 25. listopadu 2003, OJ C 295 z 5.12.2003, s. 6-8.

zabraňující jim v přístupu k formálnímu a neformálnímu vzdělávání. Průvodce programem *Mládež v akci* zahrnuje mezi tato omezení:

- *sociální překážky* (diskriminace kvůli pohlaví, náboženskému vyznání, sexuální orientaci, postižení, atd.; mladí lidé na okraji společnosti, delikventi, drogově závislí, lidé z neúplných rodin či sirotci);
- *ekonomické překážky* (nízká životní úroveň, nízké příjmy, závislost na sociálním systému, nezaměstnanost, dluhy, chudoba);
- *postižení* (fyzické, sensorické, mentální či jiné);
- *vzdělávací obtíže* (poruchy učení, špatné výkony ve škole, předčasné ukončení školní docházky);
- *kulturní rozdíly* (přistěhovalci nebo uprchlíci, potomci přistěhovaleckých rodin, členové etnických menšin, problémy s osvojením jazyka či kulturních zvyklostí, obecně problémy s asimilací);
- *zdravotní problémy* (závažné onemocnění, obtíže s duševním zdravím, chronické zdravotní problémy);
- *zeměpisné překážky* (vzdálené oblasti, venkovské oblasti, oblasti se špatnou infrastrukturou a dostupností služeb, zaostalé regiony, městské problémové zóny).

Vzhledem k tomu, že program *Mládež v akci* je koncipován pro všechny mladé lidi, je zapotřebí, aby možnost jej využívat měla i mládež omezená výše zmíněnými překážkami, což povede ke zlepšení její integrace do společnosti a lepší zaměstnatelnosti.

Vedle těchto stálých priorit programu bývají zveřejňovány ještě tzv. **roční priority**.

Priority pro rok 2007 byly tři:

1. *2007: Evropský rok rovných příležitostí pro všechny* (bude kladen důraz na projekty zabývající se diskriminací, zvláště na ty, bojující s diskriminací kvůli pohlaví);
2. *zlepšení zdraví mladých lidí* ;
3. *strukturovaný dialog* (sociální začlenění a rozmanitost). [24]

Pro rok 2010 byly vyhlášeny také tři priority:

1. *Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení* (Projekty by měly mladé lidi vést k úvahám na téma prevence chudoby a možnosti úniku z ní. Dále by měl být kladen důraz na projekty propagující aktivní začlenění mladých lidí s postižením a mládeže z řad přistěhovalců či etnických, náboženských a jazykových menšin.);

2. *nezaměstnanost mládeže a podpora aktivní účasti nezaměstnaných mladých lidí ve společnosti;*

3. *zvyšování povědomí a mobilizace mladých lidí v oblasti globálních témat* (trvale udržitelný rozvoj, změna klimatu, migrace). [23]

3.2.2 Struktura programu Mládež v akci 2007-2013

Obdobně jako v předcházejícím programu Mládež je struktura Mládeže v akci rozčleněna do pěti operativních akcí. Jednotlivé akce se dále člení na další aktivity.

Akce 1 - Mládež pro Evropu

Akce 1 se dále rozděluje na tři dílčí akce, které jsou předkládány na národní úrovni (decentralizované projekty) a na výzvu k předkládání návrhů na evropské úrovni (centralizované projekty).

- **Akce 1.1 – Výměny mládeže** - poskytuje skupinám mladých lidí, doprovázeným vedoucími⁶, možnost se setkávat a při tom se od sebe navzájem učit a rozšiřovat si obzory. Výměny se mohou zúčastnit organizace ze dvou, tří či více zemí a její podstatou je nadnárodní partnerství mezi jednotlivými skupinami. Realizovaný projekt výměny nemusí probíhat pouze v jedné zemi, ale může mít putovní charakter, kdy se účastníci postupně přesunují z jedné země do druhé.

Výčet aktivit nezpůsobilých získat grant v rámci výměn mládeže je uveden v Průvodci programem a zahrnuje například akademické studijní pobyty; výměnné

⁶ Vedoucí skupiny je dospělá osoba, zodpovědná za efektivní učení členů skupiny a také za jejich bezpečnost.

aktivity, jejichž cílem je finanční zisk; festivaly; prázdninové cestování či politická setkání.

- **Akce 1.2 – Iniciativy mládeže** - umožňuje mladým lidem navrhnout si vlastní projekt a podílet se na celém procesu jeho realizace. Takto je v nich rozvíjena kreativita a také smysl pro zodpovědnost.

Skupiny účastníků se iniciativ mládeže musí být tvořeny nejméně čtyřmi členy a projekty jimi navržené se mohou uskutečnit buď na národní (aktivity jedné skupiny v zemi jejího původu) nebo nadnárodní úrovni (na aktivitách se podílí více skupin z různých zemí).

Podobnou funkci jako vedoucí u výměn mládeže zde zastává kouč. Jeho účelem však není danou aktivitu organizovat, nýbrž pouze zajišťovat podporu a pomoc mladým organizátorům samotným. Koučem se například může stát člověk, který již nějakou iniciativu realizoval a tímto způsobem by chtěl předat své zkušenosti dále.

- **Akce 1.3 – Projekty participativní demokracie** - má za účel podnítit v mladých lidech chuť k účasti na demokratickém životě společnosti, posílit jejich cítění pro evropské občanství a pomoci jim nalézt a pochopit role, které budou zastávat ve vývoji budoucí Evropy.

Aktivity, kterých se mohou mladí lidé zúčastnit, jsou například informační akce, semináře nebo debaty zaměřené na mechanismy zastupitelské demokracie včetně fungování institucí EU; setkání mladých lidí a osob s rozhodovacími pravomocemi či akce simulující fungování demokratických institucí. Naproti tomu statutární schůze organizací, výměny a iniciativy mládeže ani politická setkání nejsou aktivity způsobilé získat grant v rámci projektů participativní demokracie.

Projektu se může zúčastnit osoba s rozhodovací pravomocí, případně jiný odborník, vyžaduje-li to povaha uskutečňované akce. Náklady spojené s účastí těchto osob však není možné hradit z grantu a musejí být financovány z jiných zdrojů projektu.

- **Akce 1 – Vícečetné projekty** - umožňuje organizacím podat jednu žádost kombinující dvě až pět aktivit v rámci Akce 1 na dobu až 18 měsíců. Ve vícečetném projektu nelze kombinovat dvou a třístranné výměny mládeže, ale pouze vícestranné, ostatní aktivity nejsou omezeny.

Cílem této akce je snížení administrativních nákladů organizací s dostatečnými zkušenostmi s řízením grantů EU; zaměření na kvalitativní aspekty plánování a realizace projektu a zřízení širších opatření pro viditelnost projektu a šíření jeho výsledků. [23]

Akce 2 – Evropská dobrovolná služba

EDS financuje výjezdy mladých dobrovolníků do zahraničí. Dobrovolník může vykonávat službu v jiné zemi, než ze které pochází až po dobu 12 měsíců. Veškeré náklady související s jeho pobytem jsou hrazeny z rozpočtu projektu.

Dobrovolná služba⁷ je přínosem především pro oblast, ve které je vykonávána, dobrovolník samotný však získává cenné životní zkušenosti. Program služby by měl být jasně definovaný a měl by odrážet cíle a priority programu Mládež v akci. Do aktivit by neměli být zapojeni pouze dobrovolníci, ale také místní obyvatelé, aby došlo k co největšímu pozitivnímu efektu.

EDS může být individuální nebo skupinová. Při individuální vyšle vysílající organizace jednoho dobrovolníka k jedné hostitelské organizaci. Skupinové aktivity se může zúčastnit až sto dobrovolníků buďto u jedné hostitelské organizace, kdy spolupracují na úkolech se společnou tematikou nebo mohou být rozděleni k více organizacím a pracovat na odlišných úkolech.

Za EDS nelze považovat stáž ve firmě, jazykový kurz, placené zaměstnání ani občasné a nestrukturované dobrovolnictví.

Seznam vysílajících a hostitelských organizací může potenciální dobrovolník nalézt v Evropské databázi organizací akreditovaných pro EDS na adrese http://ec.europa.eu/youth/evs/aod/hei_en.cfm.

Podmínky organizace EDS jsou stanoveny v Chartě Evropské dobrovolné služby.

⁷ Práce vykonávaná bez nároku na finanční ohodnocení. Nesmí v hostitelské zemi nahradit existující či potenciální placené místo.

Akce 3 – Mládež ve světě

- **Akce 3.1 – Spolupráce se sousedními partnerskými zeměmi EU** - podporuje projekty pořádané spolu s partnerskými zeměmi, které sousedí se státy Evropské unie. Jedná se převážně o výměny mládeže a o projekty zaměřené na vzdělávání a vytváření sítí mezi sousedními zeměmi.

Cíle *výměn mládeže* v rámci akce 3.1 jsou obdobné cílům akce 1.1. Tedy rozvoj vzájemného porozumění mezi mladými lidmi z odlišného prostředí, navazování spolupráce, možnost diskutovat nejrůznější problémy dnešní společnosti. Rozdíl spočívá pouze v tom, že do této akce jsou zapojovány také země, které nejsou členy EU, spolupráce tudíž přispívá k udržování míru a stability na hranicích s nimi.

Projekty zaměřené na vzdělávání a vytváření sítí jsou obdobné projektům realizovaným v rámci akce 4.3. Jsou zaměřeny na vzdělávání osob pracujících s mládeží především prostřednictvím předávání zkušeností, odborných znalostí a osvědčených postupů. Tyto vědomosti mohou být předávány prostřednictvím praktických stáží, ověřovacích návštěv, studijních pobytů či seminářů.

- **Akce 3.2 – Spolupráce s ostatními partnerskými zeměmi světa** - umožňuje stejně jako akce 3.1 uspořádat výměnu mládeže či projekt zaměřený na vzdělávání a vytváření sítí. V tomto případě však nejsou partnerskými zeměmi státy sousedící s Evropskou unií, ale země z jiných částí světa.

V rámci akce 3 není možné realizovat vícečetné projekty.

Akce 4 – Systémy na podporu mládeže

Skrze tuto akci je poskytována podpora organizacím i jednotlivcům pracujícím s mládeží. Jsou vytvářeny sítě organizací, jenž si navzájem předávají vědomosti a zkušenosti s vytvářením projektů a jejich realizací. Výsledkem je mimo jiné i neustálé zlepšování kvality programu Mládež v akci na evropské úrovni.

Akce se dělí na 8 dílčích akcí, z nichž sedm je prováděno centralizovaně na evropské úrovni a jedna (akce 4.3) decentralizovaně na národní úrovni.

- **Akce 4.1 – Podpora organizací působících v oblasti mládeže na evropské úrovni** – financuje skrze udělené granty nevládní organizace, které jsou zaměřeny na

práci s mládeží a sledují cíle v obecném evropském zájmu. Podmínkou je, aby jejich činnost zapojovala mladé lidi do účasti na veřejném životě a aby spolupracovaly s dalšími obdobnými organizacemi na evropské úrovni.

- **Akce 4.2 – Podpora Evropského fóra mládeže** – podporuje aktivity Evropského fóra mládeže⁸.

- **Akce 4.3 – Vzdělávání a vytváření sítí mezi pracovníky s mládeží** – slouží k posílení spolupráce mezi organizacemi pracujícími s mládeží, čímž dochází k šíření vědomostí a zkušeností na tomto poli. Případně k podpoře aktivit vedoucích k rozvoji programu Mládež v akci skrze sdílení zkušeností s přípravou projektů a jejich řízením.

Vzdělávání pracovníků v této oblasti může probíhat pomocí:

- *praktických stáží*, kdy se účastník vzdělává sledováním praxe v partnerské organizaci z jiné země,
- *ověřovacích návštěv*, což jsou krátká setkání s potenciálními partnery pro přípravu nadnárodního projektu,
- *studijních pobytů*, organizovaných v jedné hostitelské zemi za účelem krátkodobého studia tematicky zaměřeného na práci s mladými lidmi,
- či *vytváření partnerství*, která spojují organizace i jednotlivce a dávají jim příležitost najít zahraničního partnera pro svůj projekt.

Akce 4.3 může být také realizována jako víceletný projekt, kdy organizace podá pouze jednu hromadnou žádost, plánuje-li provést více aktivit v rámci této akce v období následujících 18 měsíců. Důsledkem je snížení administrativní zátěže.

- **Akce 4.4 – Podpora inovace a kvality** – si klade za cíl napomáhat zavádění inovativních přístupů v oblasti práce s mládeží.

- **Akce 4.5 – Informační aktivity pro mladé lidi a pracovníky s mládeží** – podporuje aktivity zlepšující přístup mladých lidí k informacím a také zapojení jich samotných do procesu vytváření a šíření informačních a komunikačních produktů.

- **Akce 4.6 – Partnerství** – je určena k financování partnerství za účelem realizace dlouhodobých projektů.

⁸ Evropské fórum mládeže je organizace založená v roce 1996 za účelem reprezentace zájmů mladých lidí a podpory jejich aktivního zapojení do vytváření společné Evropy. V současnosti sdružuje 99 národních rad mládeže a mezinárodních mládežnických organizací z celé Evropy. (European Youth Forum, online)

- **Akce 4.7 – Podpora struktur programu** – financuje řídicí struktury programu Mládež v akci.

- **Akce 4.8 – Zvyšování přidané hodnoty programu** – je používána Komise k financování seminářů a setkání umožňujících šíření a zhodnocování výsledků uskutečněných projektů.

Akce 5 – Podpora evropské spolupráce v oblasti mládeže

Akce 5 si klade za cíl prohloubit evropskou spolupráci v oblasti mládeže, čehož dosahuje prostřednictvím tří dílčích akcí.

- **Akce 5.1 – Setkání mladých lidí a činitelů zodpovědných za mládežnickou politiku** – podporuje spolupráci mezi mladými lidmi, pracovníky s mládeží a osobami zodpovědnými za mládežnickou politiku. Probíhá buď prostřednictvím **národních setkání mládeže**, která se mohou konat na místní, regionální či národní úrovni, nebo **mezinárodních seminářů mládeže**. Na těchto setkáních se diskutují politiky a témata týkající se Evropské unie, organizují se aktivity spojené s Evropským týdnem mládeže⁹ a posiluje se spolupráce mezi oblastmi formálního a neformálního vzdělávání.

- **Akce 5.2 – Podpora aktivit zlepšujících znalosti o mládeži**

- **Akce 5.3 – Spolupráce s mezinárodními organizacemi** – podporuje spolupráci mezi Evropskou unií a mezinárodními organizacemi pracujícími s mládeží, především s OSN a Radou Evropy.

3.2.3 Účastníci programu Mládež v akci 2007 – 2013

Mladí lidé a pracovníci s mládeží se programu účastní prostřednictvím organizací. Mezi organizace, které mohou podávat žádosti o grant, patří neziskové nebo nevládní organizace, neformální skupiny mladých lidí, místní veřejné orgány, mezinárodní vládní neziskové organizace a ziskové organizace realizující akci v oblasti mládeže, sportu a kultury. Tyto organizace musí být právně zřízeny v jedné ze zemí programu nebo partnerských zemí.

⁹ Evropského týdne mládeže se každoročně zúčastňují státy zapojené do programu Mládež v akci. Každý rok jsou pro tuto akci stanoveny odlišné cíle, převážně zaměřené na zlepšování kvality práce s mládeží.

Osoby účastníci se programu musí splnit požadavky věkového omezení stanoveného pro jednotlivou akci, které se hodlají zúčastnit. Trvalý pobyt musí mít účastníci v jedné ze zemí programu či partnerských zemí.

Tabulka č. 3.4: Věkové hranice pro účastníky

	Dolní hranice	Horní hranice	Výjimka
Akce 1			
1.1 Výměny mládeže	13	25	26-30
1.2 Iniciativy mládeže	18	30	15-17
1.3 Projekty participativní demokracie	13	30	žádná
Akce 2	18	30	16-17
Akce 3			
Výměny mládeže	13	25	26-30
Vzdělávání a vytváření sítí	Bez omezení		
Akce 4	Bez omezení		
Akce 5			
5.1 Mezinárodní a národní semináře mládeže	15	30	žádná

Zdroj: Mládež v akci, online. Vlastní zpracování.

Země programu se mohou zúčastnit všech akcí a řadí se mezi ně členské státy Evropské unie, členové Evropského sdružení volného obchodu a Evropského hospodářského prostoru a kandidátské země.

Tabulka č. 3.5: Země programu

Členské země Evropské unie (EU)		
Belgie	Kypr	Portugalsko
Bulharsko	Litva	Rakousko
Česká republika	Lotyšsko	Rumunsko
Dánsko	Lucembursko	Řecko
Estonsko	Maďarsko	Slovenská republika
Finsko	Malta	Slovinsko
Francie	Německo	Španělsko
Irsko	Nizozemsko	Švédsko
Itálie	Polsko	Velká Británie
Členské země Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), které jsou členy Evropského hospodářského prostoru (EHP)		
Island	Lichtenštejnsko	Norsko
Země kandidující na vstup do Evropské unie (kandidátské země)		
Turecko		

Zdroj: Mládež v akci, online. Vlastní zpracování.

Sousední partnerské země a ostatní partnerské země se mohou účastnit Akce 2 a Akce 3.1.

Tabulka č. 3.6: Sousední partnerské země

Jihovýchodní Evropa	Východní Evropa a Kavkaz	Středomořské partnerské země
Albánie Bosna a Hercegovina Černá Hora Chorvatsko Kosovo podle rezoluce RB OSN 1244/1999 Makedonie Srbsko	Arménie Ázerbajdžán Bělorusko Gruzie Moldavsko Ruská federace Ukrajina	Alžírsko Egypt Izrael Jordánsko Libanon Maroko Palestina (Západní břeh Jordánu a Pásmo Gazy) Sýrie Tunisko

Zdroj: Mládež v akci, online. Vlastní zpracování.

Ostatní partnerské země jsou ty, které s Evropskou unií podepsaly dohody týkající se oblasti mládeže. Jejich seznam lze nalézt v příloze. [23]

3.2.4 Instituce zodpovědné za realizaci programu

- **Evropská komise** je institucí, která nese hlavní zodpovědnost za provoz programu. Jejím hlavním účelem je spravovat rozpočet a stanovovat cíle, priority a kritéria programu. Dále je zodpovědná za dohled nad aktivitami národních agentur. Řízení projektů na centralizované úrovni deleguje Komise na Výkonnou agenturu pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA).

- **Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast** byla zřízena rozhodnutím č.2005/56/EC dne 14.1.2005. Je zodpovědná za realizaci centralizovaných akcí programu Mládež v akci od analýzy žádostí o grant po monitoring probíhajících projektů.

- **Národní agentury** jsou jmenovány v každé zemi programu jako článek spojující Evropskou komisi a organizace, případně jednotlivé mladé účastníky. Mezi jejich úkoly patří sbírat a poskytovat informace o programu Mládež v akci, provádět transparentní a spravedlivý výběr žádostí o grant, hodnotit a monitorovat realizaci programu, poskytovat podporu projektovým žadatelům a zlepšovat viditelnost programu.

V České republice byla založena Česká národní agentura Mládež. Organizačně spadá pod Národní institut dětí a mládeže, což je odborné zařízení Ministerstva

školství, mládeže a tělovýchovy, zřízené za účelem státní podpory a ochrany mládeže. Převážně se zaměřuje na problematiku zájmového vzdělávání. [31]

Dalšími organizacemi spolupracujícími na programu Mládež v akci jsou **Informační centra SALTO Youth** (která provádějí školení s cílem zlepšit kvalitu neformálního učení a jeho uznávání), **síť Eurodesk** (která slouží k šíření informací o programu), **platforma mládeže Euro-Med** (jež si klade za cíl podporovat spolupráci mezi organizacemi v zemích okolo Středozemního moře) a **struktury bývalých dobrovolníků EDS** (které sdružují bývalé dobrovolníky, ochotné se podělit o vlastní zkušenosti získané během již realizovaných akcí). [23]

4. Realizace projektu v rámci programu Mládež v akci

Předchozí kapitola se zabývala idejemi, na nichž program Mládež v akci stojí a cíli, jež se zavázal dosáhnout. Hlavním prostředkem v dosahování těchto cílů je finanční podpora poskytovaná účastníkům programu.

4.1 *Financování projektů*

Jedním z hlavních principů poskytování peněžních grantů organizacím je **spolufinancování**. Tímto způsobem funguje grant EU jako pobídka pro realizaci projektů, jež by za jiných okolností nebyly možné. V rámci dodržování této zásady financuje Evropská unie pouze určitou část nákladů projektu a zbývající částku do jejich plné výše musí žadatel získat z jiných zdrojů. Může se jednat jak o vlastní finanční příspěvek žadatele, národní či regionální podporu tak o pomoc soukromou. Za adekvátní příspěvky se považují věcné dary, ne však nemovitosti.

Z dodržování výše uvedeného principu vyplývá další podmínka, kterou je **žádný zisk** příjemce. Je-li zjištěno, že celkové příjmy projektu přesáhly konečné celkové náklady, vede tato skutečnost k adekvátnímu snížení výše vyplacené částky. Tato podmínka se dotýká také grantů vyplacených v minulosti, bylo –li u jimi podpořených projektů dosaženo zisku.

Posledním principem ovlivňujícím udělování grantů je **zamezení dvojímu financování**. Projekt čerpající podporu skrze program Mládež v akci nemůže získat žádné další peněžní prostředky z Evropské unie. Proto musí organizace uvést veškeré další zdroje, jež získala, či o ně žádala ve stejném roce, v jakém podává danou žádost. Mezi tyto zdroje se zahrnují jak ty, poskytnuté na projekty, tak provozní granty.

4.1.1 Typy grantů

Pro usnadnění výpočtu výše grantu a následného plánování projektu na jeho základě není používána pouze procentní úhrada skutečných uznatelných nákladů, ale také pevné částky a paušální financování.

Pevné částky se mohou v jednotlivých zemích programu lišit, neboť Národní agentury mají pravomoc je dle svého uvážení upravit. Vzhledem k tomu je u mezinárodních projektů

nutné aplikovat částky platné pro zemi, jež daný projekt hostí. Pomocí pevných částek se financují například náklady na aktivitu či náklady na kouče. Pevnou částkou je také stanovena výše kapesného na měsíc pro dobrovolníky v rámci Akce 2.

Paušální financování probíhá pomocí určené stupnice jednotkových nákladů nebo použitím pevného procenta, jímž se daný náklad vynásobí. Stupnice jednotkových nákladů je stejně jako výše pevných částek v kompetenci Národních agentur. Příkladem výpočtu jednotkových nákladů může být: částka x počet účastníků x počet měsíců trvání projektu.

Výše **procentní úhrady skutečných uznatelných nákladů** se pro jednotlivé akce a typy nákladů taktéž liší a pohybuje se v rozmezí 50 % – 100 %. Například v rámci Akce 1.2 jsou ze 70% propláceny cestovní náklady a ze 100% náklady na další šíření a zhodnocování výsledků.

Uvedené způsoby financování se mohou kombinovat. Poté je například náklad proplacen pevnou částkou plus pomocí stupnice jednotkových nákladů.

4.1.2 Uznatelné náklady

Uznatelné náklady jsou definovány v obecných podmínkách, jež jsou součástí grantové smlouvy uzavřené mezi organizací a Národní či Výkonnou agenturou.

Aby byly náklady považovány za uznatelné, musí mít souvislost s předmětem smlouvy, být nezbytné pro provedení předmětné akce a musí být uvedeny v předběžném rozpočtu. Důležitou podmínkou je možnost identifikace a kontroly těchto nákladů, musí být tedy zaneseny v účetnictví příjemce grantu v souladu s platnými účetními zásadami.

Náklady se dále dělí na přímé a nepřímé. *Přímé náklady* jsou ty, jež mají přímou souvislost s prováděním projektu a které k němu lze přímo zaúčtovat. Jedná se například o mzdy zaměstnanců pověřených prováděním akce, náklady na dopravu a pobyt zaměstnanců, na nákup potřebného vybavení a spotřebního zboží a o náklady přímo vyplývající z podmínek smlouvy, jako ty související se šířením informací, překlady či hodnocením akce. Mezi *nepřímé náklady* jsou zařazeny takové náklady, jež nesouvisí přímo s prováděním projektu a nemohou být k němu jako takové zaúčtovány, ale přesto u nich lze identifikovat souvislost s přímými náklady vynaloženými na akci. Jedná se převážně o všeobecné administrativní náklady.

4.2 Podání grantové žádosti

Organizace, případně neformální skupina mladých lidí, jež se rozhodne zrealizovat projekt, zaměřený na práci s mládeží a hodlá na něj získat finanční prostředky z programu Mládež v akci, může nalézt všechny potřebné informace týkající se podávání žádosti v každoročně aktualizovaném Průvodci programem Mládež v akci.

Prvním nejdůležitějším krokem je specifikovat, jaký projekt hodlá organizace uskutečnit, a tedy v rámci které Akce bude žádat o jeho finanční podporu. V důsledku tohoto rozhodnutí by měla stanovit předběžný plán průběhu projektu, jeho zaměření, osoby odpovědné jeho prováděním, cíle, jichž by měl dosáhnout, dobu jeho trvání a především vyčíslit předběžné náklady.

Po dokončení této fáze organizace zkontroluje, zda její projekt splňuje kritéria programu a finanční podmínky a může přistoupit k vyplňování grantové žádosti.

4.2.1 Kritéria programu

Existují čtyři skupiny kritérií programu, jež musí žádající organizace splňovat. Jedná se o požadavky na způsobilost, vyloučení, výběr a přidělení grantu.

Kritéria způsobilosti jsou jak společná pro všechny akce, tak odlišná, pokrývající rozdíly mezi jednotlivými dílčími akcemi. Hodnotí se, zda je organizace způsobilá k získání grantu, tedy jestli se jedná o neziskovou či nevládní organizaci, místní veřejný orgán, neformální skupinu mladých lidí nebo orgán aktivní na evropské úrovni v oblasti mládeže. Dále počet organizací účastných na projektu a vymezení jejich rolí (například u Akce 1.1 vymezení organizace vysílající a hostitelské). Dále se hodnotí počet přímých účastníků, jejich věk a poměr zastoupení pohlaví. Zohledněno je také zapojení mládeže s omezenými příležitostmi. Důležitý je i program aktivit a místo jejich uskutečnění a doba trvání. Nesplňuje-li projekt všechna kritéria způsobilosti stanovená pro akci, v rámci níž žádá o příspěvek, je zamítnut bez dalšího hodnocení.

Kritéria vyloučení zohledňují situaci, v níž se žádající organizace nachází. Organizace podepisuje čestné prohlášení, ve kterém potvrzuje, že se nenachází v žádné ze situací definovaných ve člancích 93 a 94 Finanční směrnice č. 1605/2002. Organizace se nesmí nacházet v konkurzu nebo ukončovat svou činnost, nesmí být usvědčena z přestupku či vinna pochybením týkajícím se profesního jednání, být předmětem rozsudku za podvod,

korupci či jiné ilegální aktivity nebo porušit smlouvu z důvodu nedodržení smluvních povinností. Dále nebude organizaci přidělen grant, dojde-li ke zjištění, že nedodala či zkreslila informace požadované pro vyplacení finanční podpory. V tomto případě mohou být na organizaci uvaleny administrativní a finanční sankce.

Kritéria výběru slouží pro zhodnocení finanční a provozní kapacity žadatele. Finanční a provozní kapacita ukazují, zda je organizace schopna svůj projekt úspěšně dokončit. Má-li žadatel dostatečnou *finanční kapacitu*, znamená to, že disponuje stabilními a dostatečnými zdroji k udržení projektu. Jako důkaz musí k žádosti doložit výkaz zisků a ztrát, účetní rozvahu za poslední finanční rok a formulář bankovních údajů ověřený bankou s originálními podpisy. Splnění této podmínky se nevztahuje na žádosti o grant nižší než 25 000 €, na veřejné orgány, neformální skupiny mladých lidí, Mezinárodní výbor Červeného kříže a Mezinárodní federaci národních společností Červeného kříže a půlměsíce. Naopak při podání žádosti o grant vyšší než 500 000 € musí být předložena auditorská zpráva vypracovaná externím auditorem.

Dojde-li hodnotící komise k názoru, že finanční kapacita žadatele není dostačující, může jej požádat o doplňující informace, požadovat bankovní záruku, nabídnout grantovou smlouvu bez zálohové platby či žádost zamítnout.

Kapacita provozní zahrnuje motivaci a kompetence žadatele potřebné k provedení projektu.

Kritéria pro přidělování grantů umožňují zhodnotit kvalitu navržených projektů. Zohledňuje se jejich vztah ke všeobecným i specifickým cílům a stálým a ročním prioritám programu. Dále kvalita projektu, tedy kvalita účastníků se organizací, přípravné fáze, programu aktivit či opatření zajišťujících bezpečnost účastníků. Důležité místo má také kvalita obsahu projektu, tedy téma jeho zaměření, použité metody neformálního učení, aktivní zapojení účastníků do projektu, dopady projektu a jeho viditelnost. Dalším kritériem je profil účastníků a organizací. Zde se hodnotí zapojení mladých lidí s omezenými příležitostmi, počet partnerských organizací či rovnováha skupin v počtu účastníků.

4.2.2 Náležitosti žádosti

Žádost musí být vyplněna počítačem či na stroji na oficiálním formuláři akce, v jejímž rámci je podávána, označena datem a originálním podpisem oprávněné osoby. Vyplněny

musejí být veškeré náležitosti ovlivňující rozhodování o splnění požadovaných kritérií. Jazykem, v němž je žádost vyplněna musí být jeden z oficiálních jazyků evropské unie.

Důležitou součástí žádosti je předpokládaný rozpočet projektu, který musí být uveden ve měně euro. Žadatelé ze zemí, jež nejsou součástí eurozóny, musí údaje převést ze své národní měny na euro pomocí převodního kurzu zveřejněného v Oficiálním žurnálu evropské unie v měsíci, ve kterém žádost podávají.

Dále musí žadatel poskytnout důkaz o svém právním statutu. *Nevládní organizace* toto doloží výpisem z oficiálního úředního věstníku nebo z obchodního rejstříku, certifikací plátce DPH a formulářem s bankovními údaji. Jednotlivci musí k žádosti přiložit také formulář s bankovními údaji a fotokopii občanského průkazu nebo cestovního pasu. [23]

4.2.3 Proces posuzování žádosti

Do prvního kola hodnocení na *národní úrovni* se dostanou žádosti podané nejpozději v den jedné z pěti během roku probíhajících uzávěrek.

Tabulka č. 4.1: Termíny uzávěrek na národní úrovni

Projekty začínající mezi:	Uzávěrka pro podání žádosti:
1. květnem a 30. zářím	1. února
1. červencem a 30. listopadem	1. dubna
1. zářím a 31. lednem	1. června
1. prosincem a 30. dubnem	1. září
1. únorem a 31. červnem	1. listopadu

Zdroj: Mládež v akci, online. Vlastní zpracování.

Pro projekty hodnocené na *evropské úrovni* jsou vypsány tři uzávěrky.

Tabulka č. 4.2: Termíny uzávěrek na evropské úrovni.

Projekty začínající mezi:	Uzávěrka pro podání žádosti:
1. červencem a 30. listopadem	1. února
1. listopadem a 30. březnem	1. června
1. lednem a 3. červencem	1. září

Zdroj: Mládež v akci, online. Vlastní zpracování.

Žádosti na národní úrovni se podávají Národní agentuře a ty na centrální úrovni přijímá Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA).

Vzhledem k poměrně přísným požadavkům na plnění formálních kritérií doporučuje ČNA odeslat žádost nejméně 14 dní před termínem uzávěrky spolu s oficiálním dopisem

žadajícím o provedení předběžné kontroly formální způsobilosti. Shledá-li hodnotící komise nějaké nedostatky, vyrozumí o nich žadatele, který následně může odeslat opravenou žádost.

Po přijetí Národní agenturou je žádosti přiřazeno registrační číslo a postupuje ke kontrole formální správnosti a úplnosti. Vyhovuje-li žádost všem kritériím, postupuje do fáze kvalitativního hodnocení, v opačném případě je z hodnocení vyřazena.

Zda žádost splňuje kvalitativní kritéria a priority programu posuzuje tým hodnotitelů sestavený z odborníků v oblasti neformálního a volnočasového vzdělávání, kteří prošli úvodním školením a nadále se nejméně jednou ročně účastní průběžného doškolování a výměny zkušeností za účelem zachování vysoké odborné úrovně jejich rozhodování. V rámci zajištění objektivit by počet členů v týmu hodnotitelů neměl klesnout pod šest osob.

Jednotlivé žádosti zkoumá výbor nejméně tří hodnotitelů (dva členové týmu hodnotitelů a jeden pracovník ČNA), kteří následně sestavují seznam žádostí k zamítnutí, podpoření a jako zálohu. Součástí výboru nesmí být osoba, která prováděla kontrolu formální způsobilosti. Rozhodování probíhá tak, že každý z hodnotitelů vypracuje na každou žádost písemný posudek, který následně zkonfrontuje s posudky ostatních.

Po ukončení rozhodování je zápis ze zasedání a seznamy předložen řediteli Národního institutu dětí a mládeže, který svým podpisem stvrdí rozhodnutí výboru a potvrdí, že výběrové řízení proběhlo v souladu s pravidly.

O výsledku řízení je žadatel vyrozuměn nejpozději 8 týdnů po příslušné uzávěrce prostřednictvím sekce Výsledky grantového řízení na webových stránkách ČNA a také dopisem na uvedenou adresu. Neúspěšní žadatelé jsou informováni o nedostacích, jež zabránily schválení jejich žádosti.

Aby byla zaručena nestrannost a byl vyloučen střet zájmů, nemají oprávnění žádat o grant z programu zaměstnanci ČNA ani NIDM. Osoby, jež jsou součástí rozhodovacího procesu, stvrzují svým podpisem, že nejsou ve střetu zájmů a že nevyzradí žádné informace, jež by mohly negativně ovlivnit nestrannost a objektivitu hodnocení žádostí. [15, 16]

4.2.4 Grantová smlouva

Další fází předcházející získání peněžních prostředků z programu Mládež v akci je uzavření grantové smlouvy mezi žadatelem o grant a Národní agenturou, případně Výkonnou agenturou u nadnárodních projektů. Smlouva obsahující údaje o výši grantu ve měně euro a o podmínkách financování je příjemci doručena do šestého měsíce po uzávěrce u žádostí podaných k Výkonné agentuře a do tří měsíců k Národní agentuře. Příjemce musí smlouvu podepsat a obratem ji zaslat zpět. Až poté může začít čerpat grant.

Příjemcům z členských zemí evropské unie je místo grantové smlouvy zasíláno grantové rozhodnutí. Toto rozhodnutí je jednostranným aktem, nevyžaduje tedy podpis příjemce a ten může ihned po jeho obdržení začít s realizací projektu.

4.2.5 Výplata grantu

Grant není vyplacen příjemci v plné výši, ale pomocí jedné či dvou zálohových plateb. Procedura s *jednou* zálohovou platbou je používána u většiny projektů a její podstata spočívá ve vyplacení 80 % celkové částky grantu před započítáním projektu. Tímto způsobem funguje jako počáteční hotovost a je příjemci obvykle převedena do 45 dnů od data, kdy poslední ze smluvních stran podepsala grantovou smlouvu. Po ukončení projektu a vypracování závěrečné smlouvy je provedena kalkulace skutečně vzniklých nákladů a na jejím základě je buď doplacena zbývajících výše grantu nebo příjemce vrací přebývajících část. Toto se nedotýká nákladů hrazených pomocí pevných částek či stupnic jednotkových nákladů.

Procedura se *dvěma* zálohovými platbami se vztahuje na projekty podávané neformálními skupinami mladých lidí žádajícími grant vyšší než 25 000 € projektů EDS trvajících 6 až 24 měsíců a požadujících grant přesahující 50 000 eur, pouze v případech, že dobrovolník (dobrovolníci) nebyl vybrán na úrovni žádosti. První záloha představuje 40 % grantu a opět je příjemci převedena do 45 dnů od podpisu smlouvy. Druhá záloha je vyplacena na základě schválené žádosti o další zálohovou platbu, podanou příjemcem. Provedena je však pouze v případě, že z první zálohy je využito minimálně 70 %. Zbývajících částka je opětovně jako u první procedury doplacena na základě závěrečné zprávy a kalkulace skutečně vzniklých nákladů.

Výše grantu uvedená ve smlouvě je nejvyšší možnou částkou, již lze příjemci vyplatit a nemůže být vyšší než částka požadovaná v žádosti. Může však být snížena na základě specifických pravidel financování každé akce. [23]

4.3 Čerpání programu

V následující podkapitole se na základě údajů z *Národní zprávy o průběhu a dopadu programu Mládež* a z uzávěrek publikovaných na webových stránkách ČNA pokusím zhodnotit dosavadní čerpání programu Mládež v akci 2007 - 2013 ve srovnání s předcházejícím programem Mládež 2000 – 2006 v České republice.

4.3.1 Rozpočet programu Mládež v akci

Celkový rozpočet stanovuje Evropská komise a pro období let 2007-2013 je jeho výše **885 milionů €**. Dále je Evropskou komisí a Parlamentem vytvářen rozpočet roční, jež se dále dělí mezi jednotlivé země programu na základě čtyř ukazatelů: počtu mladých lidí v dané zemi, vzdálenosti země od ostatních států, životních nákladů a alokačního indexu. Komise si vymíní možnost nerozdělit veškeré dostupné finanční prostředky. [11]

Finanční alokace pro jednotlivá (dosud proběhlá) léta programu:

- 2007: 128, 713 mil. €
- 2008: 137, 335 mil. €
- 2009: 124, 886 mil €
- 2010: 105, 043 mil. €

Pro Českou republiku bylo z těchto částek vyčleněno:

- 2007: 2 433 824 €
- 2008: 2 549 172 €
- 2009: 2 595 949 €
- 2010: 2 622 919 €.¹⁰

¹⁰ Zdroj: Šustková Kateřina, asistentka ČNA Mládež.

Celková částka poskytnutá České republice v období let 2007-2010 tedy prozatím dosahuje výše 10 201 864 € a tvoří cca 87% z celkového sedmiletého českého rozpočtu předcházejícího programu Mládež 2000-2006.

Rozpočet pro všechny země tohoto programu byl stanoven ve výši 715,7 mil. € na sedm let. Česká republika měla možnost během těchto sedmi let vyčerpat částku 11 689 445 €, což se jí z 82,1% povedlo. Mezi účastnické organizace bylo tedy rozděleno 9 599 000 € a na provoz České národní agentury mládež 1 677 190 €. Tato částka tvoří 14,9 % z celkové alokace pro Českou republiku. [20]

Tabulka č. 4.3: Rozpočet programu Mládež a Mládež v akci

Program	Rozpočet celkem	Rozpočet pro ČR	podíl ČR z celkového rozpočtu
Mládež	715,7 mil. €	11 689 445 €	1,63 %
Mládež v akci	885 mil. €	10 201 864 €	1,15 %

Zdroj: Mládež v akci, online. Vlastní zpracování.

4.3.2 Statistika podaných žádostí

Česká republika se do programu Mládež zapojila v roce 2000, v té době ještě jako kandidátská země. Zpočátku naráželo úspěšné fungování programu na problémy nízkého zájmu z důvodu jeho nedostatečné propagace mezi možnými žadateli o grant. V roce 2000 bylo podáno pouze 147 žádostí, což vedlo k jejich poměrně vysoké úspěšnosti, jež dosáhla 76,9%. V následujícím roce se počet žádostí zdvojnásobil a s každým dalším rokem nadále rostl. Důsledkem bylo snížení úspěšnosti, jelikož v rámci rozšiřující se konkurence nebyly všechny projekty dostatečně kvalitní a především objem financí určených pro jejich podporu byl omezen a nebyl schopen veškeré žádosti pokrýt. Situace se změnila v roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie a její rozpočet byl podstatně navýšen. Pro lepší přehlednost jsem údaje zpracovala do tabulky č. 4.4. [36]

Tabulka č. 4.4: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Celkem
Podané žádosti	147	297	353	394	564	574	664	2 993
Podpořené žádosti	113	167	171	176	316	388	512	1 843
Úspěšnost v %	77	56	48	45	56	68	77	62

Zdroj: Národní zpráva o průběhu a dopadu programu Mládež, online. Vlastní zpracování.

Dalo by se předpokládat, že program Mládež v akci nedostatkem zájmu žadatelů trpět nebude a bude pokračovat v trendu nastoleném programem Mládež. Přesto však údaje

v tabulce 4.5 ukazují, že opak je pravdou. Počet podaných žádostí v roce 2007 poklesl oproti roku 2006 o necelých 29 % a i nadále se drží pod hodnotou pětiset žádostí. Taktéž poklesla úroveň úspěšnosti žádostí, která se nyní pohybuje mezi 42 a 46 %. V roce 2010 proběhly teprve dvě uzávěrky z pěti a počet podaných žádostí již dosahuje cca 44 % předchozího roku., můžeme tedy předpokládat, že dojde k opětovnému nárůstu žadatelů. Zda je tento předpoklad správný však ukáží až konečné údaje.

Tabulka č. 4.5: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež v akci

Rok	2007	2008	2009	2010*	Celkem
Podané žádosti	473	436	460	201	1 570
Podpořené žádosti	207	199	194	89	689
Úspěšnost v %	44	46	42	44	44

Zdroj: Výsledky grantového řízení, online. Vlastní zpracování

* Údaje za rok 2010 zahrnují pouze dvě dosud proběhlé uzávěrky.

Z hlediska jednotlivých akcí byl v programu Mládež největší zájem o Akci 1, v rámci níž bylo podáno 1 042 žádostí. Podpořeno bylo 574 z nich, což představuje 55% úspěšnost. Naproti tomu nejmenší zájem projeвили žadatelé o akci 3.2. Podáno bylo 65 žádostí, z nichž 52 bylo podpořeno. Nižší zájem tedy vedl k vyšší úspěšnosti projektů, která dosáhla 80%.

Tabulka č. 4.6: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež dle akce v letech 2000 - 2006

Akce	Akce 1	Akce 2	Akce 3.1	Akce 3.2	Akce 5	Celkem
Podané žádosti	1 042	794	739	65	353	2 993
Podpořené žádosti	574	680	335	52	202	1 843
Úspěšnost v %	55	85	45	80	57	62

Zdroj: Národní zpráva o průběhu a dopadu programu Mládež, online. Vlastní zpracování

Hodnotící zpráva se pozastavuje nad poměrně vysokým počtem žádostí v rámci akce 3. 1 – Iniciativy mládeže. Zpráva identifikuje dva možné důvody tohoto stavu. Prvním je jazyková bariéra, bránící mládežnickým pracovníkům ve spolupráci se zahraničními partnery a druhým je relativně malá podpora místních projektů ze strany státu a místních úřadů. V programu Mládež v akci je akce 3.1 svým zaměřením obdobná akce 1.2, která se taktéž zaměřuje na podporu iniciativ mládeže. Z údajů v tabulce 4.7 je patrné, že v dosud proběhlých letech programu byla tato akce mezi žadateli nejoblíbenější. Stejně jako u programu Mládež však projekty dosahují poměrně nízké úrovně úspěšnosti. Důvodem je nesplnění formálních kritérií, především z důvodu chybějícího evropského rozměru projektů, případně to, že se zaměřují na běžný chod mládežnických organizací. Důkazem o správnosti předpokladu, že

počet žádostí ovlivňuje nedostatečná jazyková vybavenost, může být počet žádostí v akci 3.2 – Projekty mezinárodní spolupráce.

Vůbec nejvyšší úspěšnost podaných žádostí vykazuje v obou programech akce 2 – Evropská dobrovolná služba.

Nejmenší zájem byl v programu Mládež v akci o akce 1.3 – Projekty participativní demokracie a 5.1 - Setkání mladých lidí a činitelů zodpovědných za mládežnickou politiku, čehož lze usuzovat, že mladí lidé nevykazují přílišný zájem o politické záležitosti, ale spíše se orientují na sociální tematiku, případně na mezinárodní vztahy, prostřednictvím ostatních takto zaměřených akcí.

Tabulka č. 4.7: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež v akci dle akce v letech 2007 - 2010

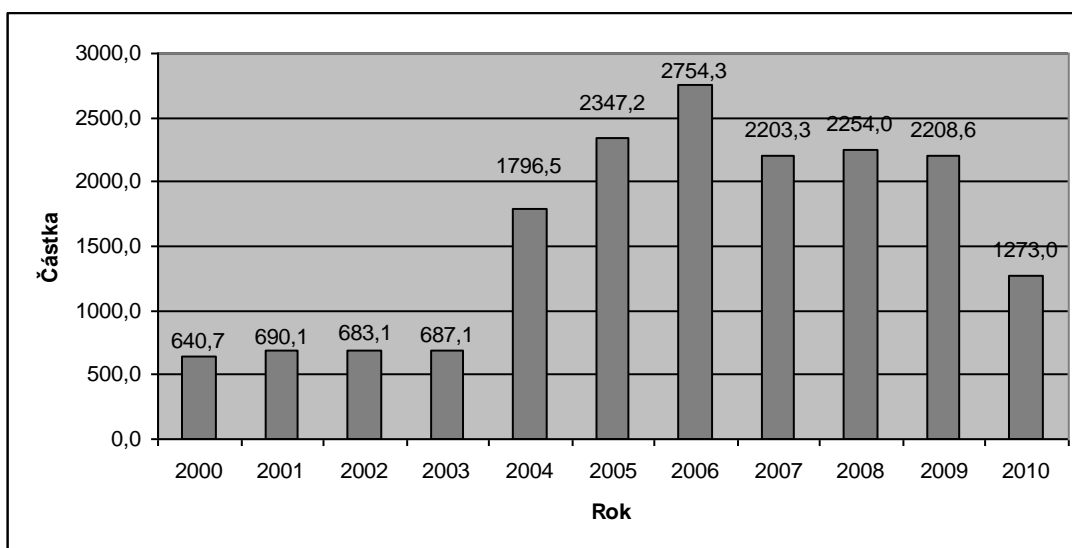
Akce	Akce 1.1	Akce 1.2	Akce 1.3	Akce 2	Akce 3.1	Akce 4.3	Akce 5.1	Celkem
Podané žádosti	439	584	10	247	147	118	25	1 570
Podpořené žádosti	182	193	5	211	48	47	3	689
Úspěšnost v %	41	33	50	85	32	39	12	44

Zdroj: Výsledky grantového řízení, online. Vlastní zpracování

4.3.3 Výdaje na podporu projektů

Jak jsem již zmínila v podkapitole věnované rozpočtu, bylo v rámci programu Mládež rozděleno celkem 9 599 000 €. Graf č. 4.1 zaznamenává po vstupu České republiky do EU rychlý nárůst výdajů, způsobený navýšením rozpočtu programu Mládež. V roce 2007, tedy prvním roce Mládeže v akci můžeme zaznamenat mírný pokles, spojený i s dříve popsáním poklesem podávaných žádostí. Výdaje následujících dvou let jsou poměrně vyrovnané a pro rok 2010 můžeme předpokládat jejich opětovný nárůst, vzhledem k tomu, že po prvních dvou proběhlých uzávěrkách dosahují již přibližně 58 % výdajů předchozího roku. Jako celek dosahují dosavadní výdaje programu Mládež v akci cca 83% celkových výdajů programu Mládež, i když se nachází teprve v polovině svého sedmiletého období.

Graf č. 4.1: Vývoj financování programu Mládež a Mládež v akci

Zdroj: Národní zpráva o průběhu a dopadu programu Mládež, online. Výsledky grantového řízení, online. Vlastní zpracování

Tabulka č. 4.8: Výdaje programu Mládež v jednotlivých letech

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Celkem
Částka (v tis. €)	640,7	690,1	683,1	687,1	1 796,5	2 347,2	2 754,3	9 599,0

Zdroj: Národní zpráva o průběhu a dopadu programu Mládež, online. Vlastní zpracování

Tabulka č. 4.9: Výdaje programu Mládež v akci v jednotlivých letech

Rok	2007	2008	2009	2010	Celkem
Částka (v tis. €)	2 203,3	2 254	2 208,6	1 273	7 938,9

Zdroj: Výsledky grantového řízení, online. Vlastní zpracování

Z hlediska financování jednotlivých akcí lze konstatovat, že obdobně jako u programu Mládež bylo nejvíce finančních prostředků alokováno do akcí s mezinárodním charakterem. Nejvyšší částka byla připsána akci 2 – Evropská dobrovolná služba., následována je akcí 1.1- Výměny mládeže, V souvislosti s nejnižším počtem podaných žádostí získávají nejméně finančních prostředků akce 1.3 a 5.1.

Tabulka č. 4.10: Financování jednotlivých akcí programu Mládež (v tisících €)

Akce	Akce 1	Akce 2	Akce 3.1	Akce 3.2	Akce 5
2000	375,2	22,3	177,3	0	65,9
2001	348,1	130,7	85	0	126,9
2002	344,5	174,9	74,1	17,2	72,4
2003	316,6	166,8	110,6	10,2	82,9
2004	933,3	272,5	232,1	51,7	306,9
2005	1 226,3	432,2	327,4	63,6	297,9
2006	1 143,6	526,6	520,6	79,3	484,2
Celkem	3 461,3	1 726	1 527,1	222	1 437,1

Zdroj: Národní zpráva o průběhu a dopadu programu Mládež, online. Vlastní zpracování

Tabulka č. 4.11: Financování jednotlivých akcí programu Mládež v akci (v tisících €)

Akce	Akce 1.1	Akce 1.2	Akce 1.3	Akce 2	Akce 3.1	Akce 4.3	Akce 5.1
2007	674,7	392,7	24,5	569,5	271,5	240,6	29,7
2008	666,5	432,4	23,5	712,4	255,4	163,7	5,2
2009	533,2	327,4	14,5	976,3	193,5	163,8	0
2010	426,7	134,1	99,3	458,4	84,2	70,3	0
Celkem	2 301,1	1 286,6	161,8	2 716,6	804,6	638,5	34,9

Zdroj: Výsledky grantového řízení, online. Vlastní zpracování

4.3.4 Dopady programu na cílovou skupinu

Vzhledem k tomu, že se program Mládež v akci nachází teprve ve své polovině, nejsou k dispozici podklady hodnotící jeho dopady na cílovou skupinu. Budu tedy v této podkapitole vycházet z hodnocení programu Mládež s předpokladem, že výsledky budou obdobné.

Z hlediska tématického zaměření projektů byla v rámci akce 1 nejoblíbenější témata evropanství, mládežnické politiky a informace o mládeži. Projekty akce 2 se zaměřovaly především na problematiku životního prostředí, zdraví a informace o mládeži. Akce 3 zahrnovala tematiku sociální inkluze, znevýhodnění a místního rozvoje a akce 5 evropanství a problematiku rasismu a xenofobie.

Zpráva dále uvádí, že se povedlo pokrýt všechny typy organizací a skupin, jež by mohly mít zájem se programem zúčastnit. Do akce 1 se zapojily především místní mládežnické organizace a sdružení, do akce 2 nevládní neziskové organizace, v akci 3 převládaly neformální skupiny mladých lidí a v akci 5 mládežnické organizace působící na místní, národní nebo mezinárodní úrovni.

Naplněn byl i cíl zapojení osob s omezenými příležitostmi, jež tvořily 19 % z celkového počtu účastníků, jež byl 11 328 osob. Byl také dodržen rovnovážný poměr v účasti zástupců obou pohlaví.

Dopady na tuto skupinu mladých lidí byly veskrze pozitivní. Většina z nich hodnotí kladně nabyté zkušenosti, získání nových přátel a kontaktů, zlepšení jazykových dovedností a poznávání jiných kultur, s čímž souvisí vyšší míra mezilidské tolerance. Vykazují také vyšší zájem o dění v Evropě a rozšířili své občanské aktivity. Účast na programu tedy přispívá jak k osobnímu rozvoji, tak k větší účasti na politické úrovni. [36]

4.3.5 Doporučení pro zlepšení programu

Měla by být rozšířena propagace programu v regionech, které se na něm doposud příliš neúčastní. Účast krajů je nevyvážená. Nejvíce projektů je realizováno v Praze a nejméně v Karlovarském kraji. Propagace by měla probíhat na městských úřadech a ve školách. Dále by měla být rozšířena síť regionálních konzultantů.

Z hlediska témat projektů je žádoucí větší propagace málo zastoupených témat jako boj proti rasismu a xenofobii. Toto doporučení program Mládež v akci reflektoval zahrnutím těchto témat mezi své priority.

5. Závěr

Během zpracovávání této bakalářské práce jsem se utvrdila v názoru, že neformální vzdělávání by mělo zastávat významnější podíl v systému vzdělávání mladých lidí. A ne pouze mladých lidí, ale i v celoživotním vzdělávání dospělých. Současná společnost totiž klade velký důraz nejen na úroveň získaného vzdělání jedince, jenž se hodlá zapojit do pracovního procesu, ale také na jeho osobní vlastnosti, zkušenosti a dovednosti. Zaměstnavatel dá raději přednost člověku, který bude schopen pracovat v týmu, samostatně se rozhodovat, předkládat vlastní návrhy než jedinci, který má soubor vědomostí, získaných v rámci vzdělávacího procesu, ale neumí je v praxi použít.

Ve druhé kapitole mé práce jsem se zaměřila na vymezení pojmu vzdělávací politiky a na její vývoj z hlediska Evropské unie. Ten probíhal od zaměření se na odborné vzdělávání, přes vzdělávání všeobecné až k počátkům podpory právě neformálního vzdělávání zavedením akčních programů v 80. letech 20. století. Dále jsem nastínila teorii vzdělanostní společnosti a proměny podstaty tohoto pojmu a definovala jsem pojmy formální, neformální a informální vzdělávání.

Ve třetí kapitole jsem představila akční program Evropské unie Mládež v akci, jenž se zaměřuje na podporu organizací a skupin pracujících s mládeží podle zásad neformálního vzdělávání. Nastínila jsem historii předcházejících programů s obdobným zaměřením, jako byl program Mládež pro Evropu či Evropská dobrovolná služba.

Způsob jakým Mládež v akci podporuje cílové organizace je především finanční, ale nezanedbatelnou roli hraje i jeho školicí činnost zaměřená na zvyšování kompetencí pracovníků s mládeží. Cíle a priority, které program sleduje, jsou stanoveny rozhodnutím Evropské komise, eventuálně národních vlád v případě národních priorit. Obecně se jedná o cíle týkající se začleňování osob s omezenými příležitostmi, boj s rasismem a xenofobií, podpora evropského občanství a citění a rozvoj osobních vlastností. V přílohách práce jsem pro příklad uvedla tři z mnoha aktivit, jež mohou být používány během realizace projektů stojících na principech neformálního vzdělávání vedoucích k dosahování těchto cílů.

Čtvrtá kapitola je věnována podmínkám, jež musí žádající organizace splnit, aby mohla získat finanční podporu z programu a dále statistikám podaných žádostí a jejich úspěšnosti. Vzhledem k tomu, že je program Mládež v akci teprve v polovině svého sedmiletého období a nejsou k dispozici například podklady týkající se počtu účastníků,

rozhodla jsem se pro dlouhodobější perspektivu začlenit i údaje za předcházející akční program Mládež, na který Mládež v akci přímo navazuje. Z rozboru vyplývá, že ve svých počátcích trpěl program Mládež nízkým zájmem žadatelů, především z důvodu nedostatečného povědomí mezi cílovou skupinou. Postupně se však zájem začal zvyšovat, což však vedlo ke snižování úspěšnosti podaných žádostí, kvůli omezenému rozpočtu. Po vstupu ČR do EU a navýšení rozpočtu se počet podpořených žádostí razantně zvýšil a drží se na podobné úrovni až dodnes. Silnější konkurence také nutí žadatele předkládat stále kvalitnější projekty.

Z hlediska efektu, jaký má na mladé lidi účast na některém z podpořených projektů, je program hodnocen kladně. Daří se do aktivit zapojovat osoby s omezenými příležitostmi spolu s ostatními mladými lidmi, což jedněm dává příležitost jak se začlenit do společnosti (s předpokladem, že přátelství navázaná v průběhu aktivit budou trvat i nadále) a druhým pomáhá zbavit se předsudků. Pozitivně také účastníci hodnotí nabyté zkušenosti, zlepšení jazykových dovedností, poznávání nových kultur a přátel.

Osobně považuji skutečnost, že se Evropská unie angažuje na poli neformálního vzdělávání a prostřednictvím finanční podpory dává možnost projektům, jejichž realizace by jinak nebyla možná, za veskrze pozitivní. Myslím však, že by se měla posílit propagace programu. Musím se přiznat, že dokud jsem nezačala přemýšlet nad tím, jaké téma si pro svou práci vyberu, neměla jsem o jeho existenci ponětí a mnoho lidí z mého okolí také ne. Přesto mohu konstatovat, že většinu potřebných informací lze získat na webových stránkách ČNA nebo prostřednictvím regionálních konzultantů.

Seznam použité literatury

Tištěné publikace:

- [1] BRDEK, M.; VYCHOVÁ, H. *Evropská vzdělávací politika. Programy principy a cíle*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.
- [2] KALOUS, J. *Teorie vzdělávací politiky*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. 96 s. ISBN 80-211-0247-0.
- [3] KELLER, J. TVRDÝ, L. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. 183 s. ISBN 978-80-86429-78-6.
- [4] KREBS, V., et al. *Sociální politika*. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 328 s. ISBN 80-85963-33-7.
- [9] PÍTROVÁ L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva... Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Příbram: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády České republiky, 2008. 156 s. ISBN 978-80-87041-48-2.

Elektronické publikace:

- [10] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ. *Sborník Konference neformálního vzdělávání – KONEV* [online]. 2007. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/publikace/Sbornik_KONEV.pdf.
- [11] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ. *Program Mládež v akci – často kladené otázky* [online]. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/ke_stazeni/Informacni%20a%20propagacni%20mat./STATISTIKA_MVA_2009.pdf
- [12] DOČKALOVÁ, J. *Neformální vzdělávání – moderní termín nebo fungující koncept?* [online]. 2007. Dostupné z: http://www.eurodesk.cz/download/eurokompas%2002_07.pdf.

- [13] GŘ PRO VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURU. *20 Years of European Programmes for Youth* [online]. 2008. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/ke_stazeni/Informacni%20a%20propagacni%20mat./eac_20years_yia.pdf
- [14] GŘ PRO VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURU. *Klíčové schopnosti pro celoživotní učení – Evropský referenční rámec* [online]. 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_cs.pdf.
- [15] GŘ PRO VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURU. *Metodický pokyn k hodnocení žádosti o grant v programu Mládež v akci* [online]. 2009. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/Metodika_vyberu_zadosti.pdf
- [16] GŘ PRO VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURU. *Systém výběru projektů Mládež v akci* [online]. 2009. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/System_vyberu_projektu_MVA.pdf
- [17] KOPECKÝ, K. *E-learning v Evropské unii* [online]. 2003. Dostupné z: <http://epedagog.upol.cz/eped4.2003/clanek04.pdf>.
- [18] KUBÍK, R. *Produktivita práce a vzdělanost ve vybraných evropských zemích* [online]. 2009. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1239725045_sb_kubik.pdf.
- [19] NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Evropské aktivity v oblasti odborného vzdělávání. Výběr z dokumentů Evropské unie* [online]. 2008. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/PaK/Evropske_aktivity_v_oblasti_odborneho_vzdelavani.pdf.
- [20] ŠKRABSKÝ, T. *Národní zpráva o průběhu a dopadu programu Mládež 2000 – 2006* [online]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/archiv-programu-mladez-2000-2006/hodnotici-zpravy-programu-mladez/>.

Internetové zdroje:

- [21] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ. *Neformální vzdělávání* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/informace-o-programu/neformalni-vzdelavani/>.

- [22] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ. *Uživatelská příručka programu Mládež* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/archiv-programu-mladez-2000-2006/uzivatelska-prirucka-programu-mladez/>.
- [23] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ. *Průvodce programem Mládež v akci 2010* [online]. 2010. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/ke_stazeni/obecne/Pruvodce_programem_MVA_2010_final.pdf.
- [24] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽ. *Průvodce programem Mládež v akci 2007-2013* [online]. 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc445_cs.pdf.
- [25] ET 2020: EDUCATION & TRAINING. *Nové desetiletí evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.et2020.cz/eu-temata-clanek-detail.php?idc=3>.
- [26] EUROPA. *European Voluntary Service for Young People* [online]. 2009. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11602c_en.htm.
- [27] EUROPASS. *Co je Europass?* 2010. Dostupné z: <http://www.europass.cz/co-je-europass/>.
- [28] EVROPSKÁ KOMISE. *Lisabonská strategie* [online]. 2009. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm.
- [29] HUČÍNOVÁ, L., SVOBODA, Z. *Lisabonský proces – Vzdělávání a odborná příprava v Evropě do roku 2010* [online]. 2004. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/76/LISABONSKY-PROCES-%E2%80%93-VZDELAVANI-A-ODBORNÁ-PRIPRAVA-V-EVROPE-DO-ROKU-2010.html/>.
- [30] INOVAČNÍ CENTRUM DALŠÍHO PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Andragogický slovník* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andra.php?id=197>.
- [31] NIDM. *Co je vlastně NIDM* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/o-nidm>.
- [32] PŘIBIL, M. Proti maturitám protestovalo v Praze 7000 studentů, netrefili na ministerstvo. *Novinky.cz* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/171636-proti-maturitam-protestovalo-v-praze-7000-studentu-netrefili-na-ministerstvo.html>.
- [33] ŠKODA AUTO, A.S. *Uplatnění absolventů* [online]. 2010. Dostupné z: <http://new.skoda-auto.com/company/cze/savs/forapplicants/exercise/Pages/>

exercise.aspx.

- [34] UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Středisko vzdělávací politiky* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/default.asp?page=svp&KID=1>.

Legislativa:

- [35] EUROSKOP. *Smlouva o založení Evropského společenství* [online]. 1957. Dostupný z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf.
- [36] EUROSKOP. *Smlouva o Evropské unii* [online]. 1992. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf.
- [37] EUR-LEX. *Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a smlouvy o fungování Evropské unie* [online]. 2010. Dostupný z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:CS:PDF>
- [38] EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. 2010. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf.

Seznam zkratek

ČNA	Česká národní agentura
EACEA	The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
EC	European Commission
EDS	Evropská dobrovolná služba
EEC	European Economic Community
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
GŘ	Generální ředitelství
NIDM	Národní institut dětí a mládeže
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSN	Organizace spojených národů
ŠAVŠ	Škoda Auto vysoká škola

Seznam použitých tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 3.1: Věkové omezení účastníků programu

Tabulka č. 3.2: Země programu v letech 2000 – 2006

Tabulka č. 3.3: Partnerské země

Tabulka č. 3.4: Věková hranice pro účastníky

Tabulka č. 3.5: Země programu

Tabulka č. 3.6: Sousední partnerské země

Tabulka č. 4.1: Termíny uzávěrek na národní úrovni

Tabulka č. 4.2: Termíny uzávěrek na evropské úrovni

Tabulka č. 4.3: Rozpočet programu Mládež a Mládež v akci

Tabulka č. 4.4: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež

Tabulka č. 4.5: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež v akci

Tabulka č. 4.6: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež dle akce v letech 2000 – 2006

Tabulka č. 4.7: Přijaté a podpořené žádosti v programu Mládež v akci dle akce v letech
2007 – 2013

Tabulka č. 4.8: Výdaje programu Mládež v jednotlivých letech

Tabulka č. 4.9: Výdaje programu Mládež v akci v jednotlivých letech

Tabulka č. 4.10: Financování jednotlivých akcí programu Mládež (v tisících €)

Tabulka č. 4.11: Financování jednotlivých akcí programu Mládež v akci (v tisících €)

Grafy

Graf č. 4.1: Vývoj financování programu Mládež a Mládež v akci

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

Jméno a příjmení studenta: Lucie Dostálová

podpis

Adresa trvalého pobytu studenta:

Dr. Martínka 1383/34, Ostrava – Hrabůvka, 700 30

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ostatní partnerské země světa

Příloha č. 2: Příklady aktivit neformálního vzdělávání

Příloha č. 3: Schéma: Projektový cyklus. Rozdíl mezi daty projektů a daty aktivit.

Příloha č. 1

Ostatní partnerské země světa			
Afgánistán,	Guinea,	Madagaskar,	Singapur,
Angola,	Guinea-Bissau,	Malajsie,	Spojené státy americké,
Antigua a Barbuda,	Guyana,	Malawi,	Středoafriická republika,
Argentina,	Haiti,	Mali,	Súdán,
Austrálie,	Honduras,	Marshallovy ostrovy,	Surinam,
Bahamy,	Chile,	Mauretánie,	Svatá Lucie,
Bangladěš,	Indie,	Mauricius,	Svatý Kryštof a Nevis,
Barbados,	Indonésie,	Mexiko,	Svatý Tomáš a Princův ostrov,
Belize,	Jamajka,	Mikronésie,	Svatý Vincent a Grenadiny,
Benin,	Japonsko,	Mozambik,	Svazijsko,
Bolívie,	Jemen,	Namíbie,	Šalomounovy ostrovy,
Botsvana,	Jihoafrická republika,	Nauru,	Tanzanie,
Brazílie,	Kambodža,	Nepál,	Thajsko,
Brunej,	Kamerun,	Nikaragua,	Togo,
Burkina Faso,	Kanada,	Niger,	Tonga,
Burundi,	Kapverdy,	Nigérie,	Trinidad a Tobago,
Cookovy ostrovy,	Kazachstán,	Niue,	Tuvalu,
Čad,	Keňa,	Nový Zéland,	Uganda,
Čína,	Kiribati,	Palau,	Uruguay,
Dominika,	Kolumbie,	Panama,	Uzbekistán,
Dominikánská republika,	Komory,	Papua Nová Guinea,	Vanutu,
Džibuti,	Kongo	Paraguay,	Venezuela,
Ekvádor,	(Brazzaville),	Peru,	Vietnam,
Eritrea,	Kongo	Pobřeží slonoviny,	Východní Timor,
Etiopie,	(Demokratická republika),	Rovníková Guinea,	Zambie,
Fidži,	Korejská republika,	Rwanda,	Zimbabwe.
Filipíny,	Kostarika,	Salvador,	
Gabon,	Kyrgyzstán,	Samoa,	
Gambie,	Laos,	Senegal,	
Ghana,	Lesotho,	Seychely,	
Grenada,	Libérie,	Sierra Leone,	
Guatemala,			

Příklady aktivit neformálního vzdělávání¹¹

Občané druhé kategorie

Hráči: minimálně 6, **Délka trvání:** 40 minut, **Materiál:** hrací karty pro každou dvojici

Jak na to?

Aktivita začíná tím, že se skupina snaží (brainstorming) uvést některé faktory, které nejvíce ovlivňují společenské postavení jednotlivců. Až se všichni vyjádří, vytvoří společně definici šesti nejzákladnějších.

V druhé části aktivity se skupina rozdělí do dvojic, každá dostane sadu karet, přečte si popisy lidí, které se na kartách nacházejí. Jejich úkolem je (pouze na základě definice uvedené na kartách) společně zařadit každou kartu do úrovně na škále od „občané první kategorie“ až po „občané druhé kategorie“. Kritériem zařazení karty na určité místo nemá být osobní názor jednotlivce, ale úsudek většiny lidí nebo nejčastější úsudek lidí ve společnosti. Účastníci nemusejí karty rozdělovat rovnoměrně, ale mohou je dávat jen na jednu úroveň, pokud si myslí, že karty popisují lidi s rovnocenným společenským statutem. Po skončení této části aktivity si dvojice navzájem představí své pořadí a diskutují o něm – zvláště o těch, v nichž se liší.

V třetí části aktivity dostane skupina doplňkové informace:

Č. 1 je lesbička a veřejně vystupuje na obranu práv homosexuálů.

Č. 5 byl odsouzený za podvod.

Č. 7 je bývalá emigrantka a má dostatečný příjem z restituce rodinného majetku.

Č. 9 se nehlásí k romskému původu a je velmi úspěšná herečka.

Č. 20 má za ženu bělošku, adoptovali spolu tři romské děti.

Č. 18 je aktivním členem nacionalistické strany.

Skupiny pak diskutují, zda se jejich pohled na osoby zobrazené na kartách, a tedy také jejich pořadí, změnil po získání dodatečných informací. Závěrečná diskuse má za cíl shrnout, které skryté faktory ovlivňují postavení jednotlivých lidí ve společnosti. Každý má právo na

¹¹ Zdroj: MIHÁLIKOVÁ, M. Do Evropy hrou [online]. 2007. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/publikace/brozura.pdf

rovnost a spravedlnost, a přece tomu tak není. Účastníci si musejí uvědomit, že pracují v úrovni vědomí společnosti a nevyjadřují osobní pohledy na postavení popisovaných lidí.

Pavučina

Hráči: minimálně 5, **Délka trvání:** 30 minut, **Materiál:** provaz, 2 stromy nebo tyče či jiný objekt na upevnění pavučiny

Jak na to?

Mezi dva stromy upevníme provaz tak, aby vytvářel mřížku s tolika otvory, kolik máme hráčů. Ty upozorníme, že jejich úlohou je projít pavučinou z jedné strany na druhou takovým způsobem, aby každým okem prošel jen jeden hráč. Nikdo se nesmí dotknout při přelézání provazu, pokud se tak stane, musí se hráč vrátit zpět. Pro lepší orientaci můžeme každé použité „oko“ přelepit lepicí páskou.

Tipy na diskusi: Jak jste se cítili při této hře? Měli jste jistotu, že vás skupina „podrží“? Jak jste se dohodli? Bylo těžké nalézt společnou taktiku? Měli jste každý možnost říci něco do toho, jakou taktiku použijete? Byly ve skupině „vůdčí“ typy? Jak se to projevovalo? Jaké závěry z toho můžeme vyvodit pro další spolupráci ve skupině?

Konsenzus

Hráči: minimálně 3, **Délka trvání:** 45 minut, **Materiál:** velký papír na stěnu nebo flipchartová tabule, nalepovací papírky, fixy, **Cíl aktivity:** poukázat na různé žebříčky hodnot u každého člověka, naučit se přijímat kompromisy, dělat ústupky, diskutovat

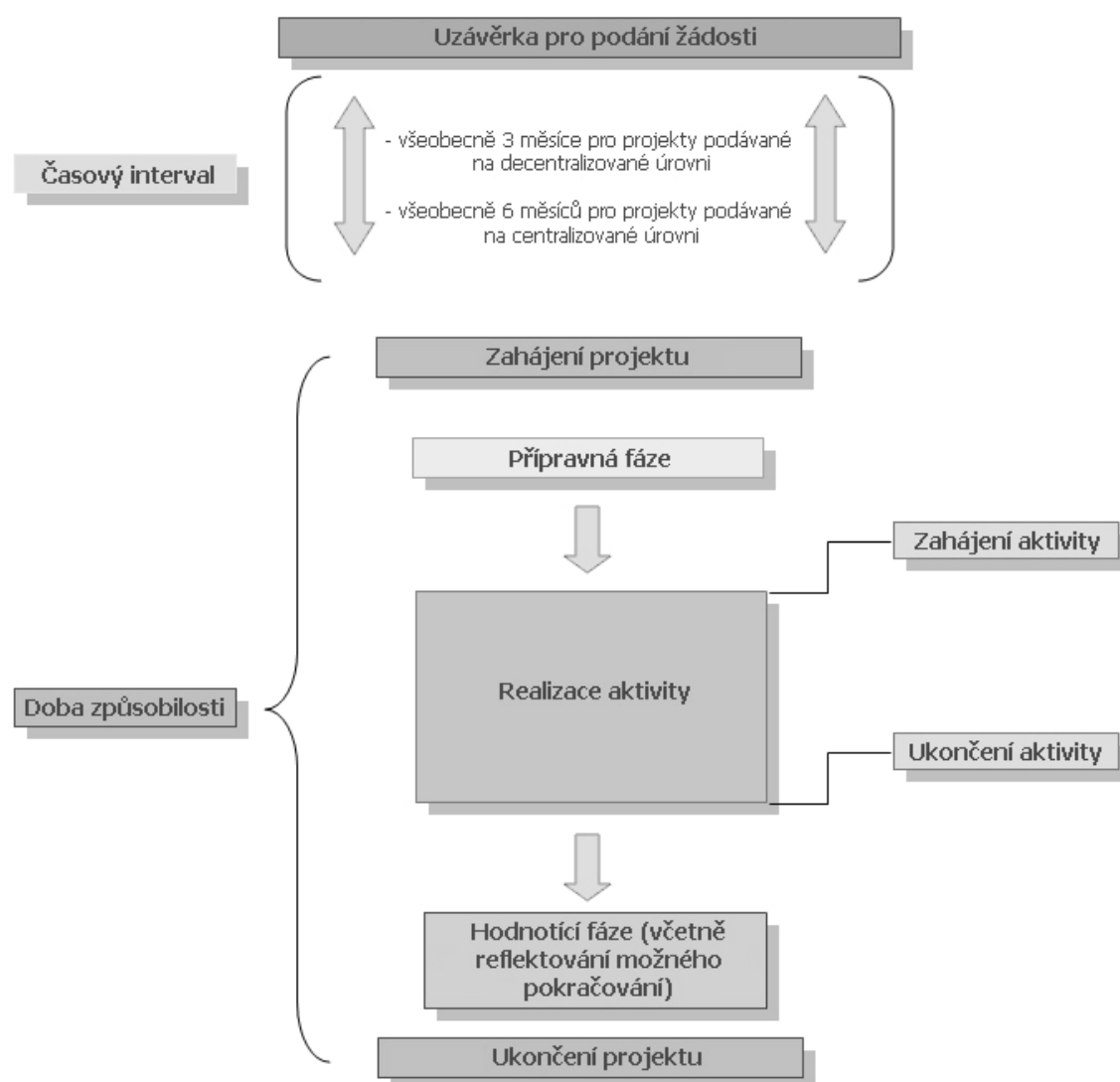
Jak na to?

Na úvod je úlohou účastníků napsat si individuálně na nalepovací papírky pět nejdůležitějších hodnot; papírky se nalepí na velký papír tak, aby je všichni dobře viděli. Stejně hodnoty se odstraní z papíru.

Účastníky požádáme, ať si ze všech nalepených hodnot vyberou tři důležité pro každého z nich. Ostatní hodnoty se odstraní. Papír se položí na zem, hráči si sednou do kruhu a dostanou za úkol vybrat osm hodnot ke spokojenosti všech.

Diskuse a hodnocení aktivity: Jak jste se cítili, když někdo zásadně vystoupil PROTI hodnotám, které pro vás byly důležité? Jak jste dospěli ke konsenzu?

Schéma: Projektový cyklus. Rozdíl mezi daty projektů a daty aktivit.

Zdroj: Mládež v akci, online.